

Het Esperanto

In Twintig Lessen

Bewerkt voor zelfonderricht cursus- en schoolgebruik

Door **A. Blok**, Rotterdam.

Achtste druk.

Fratego

Rotterdam W. Zwagers

[3]

[Inhoud]

Voorwoord.

“De ondervinding is de beste leermeesteres”.

Dit spreekwoord is niet te onpas bij het samenstellen van een Esperanto-leerboek. Waar tot nog toe voor cursuslessen dikwijls het leerboekje van den **Heer WITTERIJCK “*Esperanto in 10 lessen*”**, als het geschikst daarvoor, werd gebruikt, heeft de ondervinding geleerd, dat dit boekje, ofschoon volledig, te beknopt is, waardoor velen, die met ijver de studie van het Esperanto begonnen, spoedig deze ook weer staakten. De hoofdoorzaak hiervan is te vinden in het feit, dat het meerendeel der Esperanto-leerende menigte de schooljaren reeds geruimen tijd achter den rug heeft en diengevolge de zoo hoognoodige Nederlandsche taalregels vergeten is.

Dit heeft mij op het denkbeeld gebracht, te trachten deze oorzaak weg te nemen, door aan de hand van WITTERIJCK'S “Leerboekje in 10 lessen” een uitgebreider samen te stellen in 20 lessen, waarin de leerling, behalve over het Esperanto, ook een onmisbaar klein overzicht van de Nederlandsche taal krijgt, en niet geheel zal behoeven te steunen op datgene, wat de onderwijzer tijdens de lessen ervan vertelt, wat grootendeels toch weer vergeten wordt.

Moge dit werkje een gunstig onthaal vinden bij onderwijzers en leerlingen en daardoor krachtig medewerken tot groei en bloei van de wereldhulptaal **Esperanto**.

A. BLOK.

ROTTERDAM, Nov. 1912.^[4]

Bij den Tweeden Druk.

Gaarne voldeed ik aan het verzoek van den Uitgever, om een tweede druk van mijn leerboekje in gereedheid te brengen.

Dankbaar heb ik van de op- en aanmerkingen mijner geestverwanten gebruik gemaakt en hier en daar een kleine wijziging of aanvulling aangebracht, welke door gebruikers van den 1en druk met geringe moeite in den tekst bijgeschreven kunnen worden.

Ik hoop en vertrouw dat deze tweede druk een even gunstig onthaal zal vinden als de eerste, welke getoond heeft in eene behoefte te hebben voorzien, daar zij reeds in één jaar uitverkocht is.

A. B.

ROTTERDAM, Jan. 1914.

Bij den Vierden Druk.

Aangenaam is het mij te kunnen constateeren, dat van mijn leerboekje een veelvuldig gebruik is gemaakt, daar reeds weer een nieuwe druk moet worden opgelegd. Met het oog op de vele in gebruik zijnde boeken van den 2en en 3en druk en daar het niet noodig is gebleken dat ingrijpende veranderingen moesten worden aangebracht, is deze opslag behoudens een paar kleine wijzigingen geheel gelijk aan de voorgaande zoodat ze beiden tegelijk kunnen gebruikt worden.

Tevens heb ik als lees oefening nog een verhaaltje ingelascht.

A. B.

ROTTERDAM, Nov. 1916.

Bij den Zevenden Druk.

Deze druk is gelijk aan den vorigen.

A. B.

ROTTERDAM, Oct. 1920.

[5]

[Inhoud]

Het Esperanto in twintig lessen.

Het Alphabet.

Vorm	Naam	Uitspraak.
A a	a	als de lange a in <i>dagen</i> .
B b	bo	als in 't Nederlandsch.
C c	co	als ts in <i>plaatsen</i> .
Ĉ ĉ	ĉo	als tsj in 't Nederlandsch.
D d	do	als in 't Nederlandsch.
E e	e	als de lange e in <i>beer</i> .
F f	fo	als in 't Nederlandsch.
G g	go	als een zachte k met keelgeluid in <i>zakdoek</i> .
Ĝ ĝ	ĝo	als dzj in 't Nederlandsch.
H h	ho	als in 't Nederlandsch.
Ĥ ĥ	ĥo	als ch in <i>lachen</i> .
I i	i	als de lange i in <i>titel</i> .
J j	jo	als in 't Nederlandsch.
Ĵ ĵ	ĵo	als zj in 't Nederlandsch.
K k	ko	als in 't Nederlandsch.
L l	lo	idem.
M m	mo	idem.
N n	no	idem.
O o	o	als de lange o in <i>oor</i> .
P p	po	als in 't Nederlandsch.
R r	ro	idem.
S s	so	idem.

Ŝ ŝ	ŝo	als sj in 't Nederlandsch <i>sjouwen</i> .
T t	to	als in 't Nederlandsch.
U u	u	als oe in <i>koe, goed</i> .
V v	vo	als w ongeveer in 't Nederlandsch.
Z z	zo	als in 't Nederlandsch.
Aŭ, tweeklank,		als au in 't Nederlandsch <i>pauw</i> .
Eŭ, idem		als eeu idem <i>spreeuw</i> .

[6]

Zooals men ziet mist het Esperanto Alphabet de letters **ij, q, w, x** en **y**, welke niet gebruikt worden, doch heeft het méér de letters:

ĉ in ĉevalo, spreek uit tsjeewaaloo.

ĝ in ĝardeno, spreek uit dzjaardeenoo.

ĥ in ĥemio, spreek uit cheemieoo.

ĵ in ĵaŭdo, spreek uit zjaauwdoo.

ŝ in ŝerci spreek uit sjeertsie.

Esperanto is phonetisch, d.w.z. iedere letter heeft haar eigen bepaalde klank en wordt dus door slechts één letterteeken voorgesteld.

De klinkers **a, e, i** en **o** worden dus altijd uitgesproken met zachtlangen klank, bijv.: aglo, spreek uit aagloo = arend; eble, spreek uit eeblee = mogelijk; vintro, spreek uit wientroo = winter; ovo, spreek uit oowoo = ei; terwijl **u** den oe-klank heeft als bulo, spreek uit boeloo = bol.

Aanmerking: In 't gebruik worden deze klanken in gesloten lettergrepen iets korter uitgesproken en komen dan overeen met de uitspraak in onze woorden *pad, pet, pit* en *pot*.

De klemtoon valt altijd op den vóórlaatsten lettergreep, bijv.: *patro* = vader; *ĉevalo* = paard; *soifo* = dorst; *hodiaŭ* = heden.

Bij samengestelde woorden valt de klemtoon op elken vóórlaatsten lettergreep van de samenstellende deelen, bijv. *kuracistedzino* = de vrouw van een geneesheer.

Het afbreken van woorden aan het eind van een regel kan naar willekeur geschieden, doch de ondervinding beveelt aan, de woorden alléén af te breken na 'n woorddeel, dus bijv. na het stamwoord of na de samenstellende deelen, bijv.: esper-anto, pa-rol-an-ta, ferm-il-aro.

[\[Inhoud\]](#)

Eerste Les.

Het Lidwoord.

Het enige *lidwoord* in 't Esperanto is **la**, onverschillig voor welk geslacht of getal: la patro = de vader, la patrino = de moeder, la infano = het kind, la patroj = de vaders.

Ons onbepaald lidwoord een ('n) blijft onvertaald, dus: een of 'n vader = patro, een of 'n kind = infano. ^[7]

Aanmerking: In gedichten ter verkrijging van de dichtmaat en soms wel in de schrijftaal, wordt ook wel l' gebruikt, doch in het laatste geval maar alléén na voorzetsels met een klinker op 't eind.

Het Zelfstandig Naamwoord.

Een *zelfstandig naamwoord* (z.n.w.) is de naam van een werkelijke zelfstandigheid of van datgene, wat als een zelfstandigheid wordt voorgesteld.

Al zulke woorden eindigen in 't Esperanto op **o**, als: tablo = tafel, patro = vader, rimedo = middel, espero = hoop.

Het meervoud wordt gevormd door toevoeging van **j** achter den uitgang **o**, als tabloj = tafels, patroj = vaders, rimedoj = middelen, infanoj = kinderen.

Het Bijvoeglijk Naamwoord.

Het *bijvoeglijk naamwoord* (bijv. n.w.) drukt een hoedanigheid of een kenmerk van een zelfstandigheid uit en gaat in 't Esperanto altijd uit op **a**.

Het krijgt tevens dezelfde uitgangen als het z.n.w., bijv.: bona patro = een goed vader, bonaj patroj = goede vaders, bela arbo = een mooie boom, belaj arboj = mooie boomen.

Het Werkwoord.

Een *werkwoord* (w.w.) is een woord, dat 'n werking, handeling enz. uitdrukt, als: lopen, ontvangen, schrijven.

Wij liepen komt van *lopen*. *Hij ontving* komt van *ontvangen*. *Hij had geschreven* komt van *schrijven*.

Deze vormen *lopen*, *ontvangen*, *schrijven*, waarbij alleen de werking wordt uitgedrukt, zonder dat feitelijk eene werking verricht wordt, noemt men de *onbepaalde wijs* van 'n werkwoord. Deze onbepaalde wijs gaat in het Esperanto altijd uit op **i**.

De *tegenwoordige tijd* der *aantoonende wijs* (welke later zal verklaard worden) eindigt voor alle personen, zoowel enkel- als meervoud, op **as**, bijv.: *la knabo batas* = de knaap slaat, *la knaboj batas* = de knapen slaan.^[8]

Het Bijwoord.

Zooals een *bijv. n.w.* een bijzonderheid aanduidt van een *zelfst. n.w.*, zoo duidt een *bijwoord* 'n bijzonderheid aan van 'n *werkwoord* en gaat altijd uit op **e**.

Het heeft niet, zooals een *bijv. n.w.*, een meervoudsuitgang, bijv.: *kanti* = zingen, *bele kanti* = mooi zingen, *kuri* = lopen, *rapide kuri* = vlug lopen.

Een bijwoord kan ook een bepaling zijn van 'n *bijv. n.w.* of van een ander bijwoord, doch nooit van 'n *zelfst. n.w.*, bijv.; even mooi zingen = same bele kanti.

Woordvorming.

Het Esperanto bestaat uit ± 2000 stamwoorden, welke voor het meerendeel zijn genomen uit de moderne talen, en waarvan de andere woorden gevormd worden.

Voor de woordvorming bedient men zich in 't Esperanto van *voor-* en *achtervoegsels*. In iedere les zullen hiervan een paar behandeld worden. Als eersten volgen hier:

Het voorvoegsel mal- en het achtervoegsel -in.

Mal drukt uit het tegenovergestelde van wat het stamwoord zegt, bijv.: *bona* = goed, *malbona* = slecht; *bela* = mooi, *malbela* = leelijk; *juna* = jong, *maljuna* = oud; *amiko* = vriend, *malamiko* = vijand.

In(o) duidt het vrouwelijk geslacht aan van het stamwoord, bijv.: *patro* = vader, *patrino* = moeder, *frato* = broeder, *fratino* = zuster.

Leer de volgende woordjes van buiten:

familio

familie

avo

grootvader

patro	vader
filo	zoon
frato	broeder
nepo	kleinzoon
onklo	oom
nevo	neef (kind v. broer of zuster)
kuzo	neef (kind v. oom of tante)
fianĉo	verloofde
edzo	echtgenoot
viro	man
homo	mensch
sinjoro	mijnheer, heer
knaĉo	knaap, jongen
fraŭlo	jongman
infano	kind
parenco	bloedverwant
societo	gezelschap
amiko	vriend
najbaro	buurman
servisto	dienaar, bediende, knecht ^[9]
azeno	ezel
granda	groot
bona	goed
juna	jong
gaja	vroolijk
feliĉa	gelukkig
kontenta	tevreden
esti	zijn

povi	kunnen
legi	lezen
skribi	schrijven
devi	moeten
veni	komen
kanti	zingen
ludi	spelen
kuri	lopen
al	naar, aan
en	in
sur	op
sub	onder
de	van
kun	met
dum	gedurende, terwijl
kaj	en

Vertaling:

Patrino, filino, fraŭlino, avino, nepino, onklino, edzino, virino, patroj, filoj, infanoj, patra, patrina, infana, malkontenta.

Vertaal in Esperanto:

Verloofde (vr.), oud, slecht, mevrouw, leelijk, nicht, juffrouw, droevig, tante, meisje, buurvrouw, ongelukkig, klein.

Vertaling:

La edzo legas, la edzino skribas. La infano ludas kaj kuras. La kuzino kantas bele. La bona patrino. La fraŭlino skribas al la amikino. La amikino estas malgaja. La juna fraŭlino ludas kun la infanoj de la najbaro. La knabo estas malkontenta. La avo skribas al la amiko. La avo kuras. La juna infano estas malgranda. La amiko skribas bele. La maljuna viro estas malfeliĉa. La malbona najbaro kuras kun la juna infano de la nevo. En la familio estas maljuna avo kaj juna knabino. La feliĉaj knaboj kantas, dum la malgajaj amikoj skribas.

Vertaal in Esperanto:

De knaap speelt. De jonge vriendin zingt. De goede tante leest. De juffrouw schrijft. Het kind is tevreden. De nicht speelt en de neef zingt. De vader schrijft aan den zoon. De zuster van de vriendin. De tante van den buurman. De goede grootmoeder van het jonge kind. De broeder van den jongen buurman is gelukkig. De [10]familie is groot. De vader is gelukkig en tevreden. De vrouw zingt vroolijk, terwijl de man schrijft. De bloedverwanten komen. Het kleine meisje loopt naar de moeder. De dochter van den buurman is een tevreden en gelukkig kind. Een man en eene vrouw zijn mensen.

[Inhoud]

Tweede Les.

Persoonlijke Voornaamwoorden.

Persoonlijke Voornaamwoorden zijn die woorden, die in de plaats komen van persoons-, dier- of zaaknamen. Zij noemen de zelfstandigheden niet, doch duiden die slechts aan. Het zijn de volgende:

Enkelvoud	1e persoon	mi	= ik, mij.
	2e persoon	ci	= jij, jou.
	3e persoon	li	= hij, hem.
	3e persoon	ŝi	= zij, haar.
	3e persoon	ĝi	= het (alleen voor zaken en dieren of personen, waarvan het geslacht onbekend is).
Meervoud	1e persoon	ni	= wij, ons.
	2e persoon	vi	= gij, u.
	3e persoon	ili	= zij (voor alle geslachten).

Verder heeft men het *onbepaalde* en onveranderlijke voornaamwoord **oni** = men, en een *wederkerig* voornaamwoord **si** = zich; beiden voor den 3en persoon.

Aanmerking: **ci** = jij wordt zelden gebruikt; meestal gebruikt men den beleefdheidsvorm **vi** ook in het enkelvoud.

De ontkenning.

Om een ontkenning uit te drukken gebruikt men in het Esperanto het woordje **ne**, dat *neen* of *niet* beteekent. Dit wordt altijd vóór het werkwoord geplaatst, dus niet zooals in 't

Nederlandsch, waar dit dikwijls achteraan komt, bijv.: ik loop niet = mi ne kuras; de knaap leert niet = la knabo ne lernas.^[11]

Vragende Zinnen.

Vragende zinnen worden gevormd, door het woordje **êu** vóór aan den bevestigenden zin te plaatsen, dus ook weer niet zooals in 't Nederlandsch door omzetting van den bevestigenden zin, bijv.:

bevestigend: de vader komt = la patro venas.

vragend: komt de vader? = êu la patro venas?

Bij zinnen, welke reeds met een vragend woord beginnen, is **êu** natuurlijk overbodig; bijv. zinnen, die beginnen met de vragende woorden *wie, wat, welke, hoe, wanneer, waar*.

Bijv.: Wie loopt daar? = Kiu kuras tie?

 Waar zijt gij? = Kie vi estas?

Voorvoegsels bo- en ge-.

Bo- duidt aan verwantschap door het huwelijk, bijv.: patro = vader, bopatro = schoonvader; frato = broeder, bofrato = schoonbroeder of zwager.

Ge- vereenigt de twee natuurlijke geslachten, bijv.: patro = vader, gepatroj = vader en moeder of ouders; frato = broeder, gefratoj = broeder en zuster. De j van gepatroj en gefratoj duidt het meervoud aan.

Leer van buiten:

hundo	hond
kato	kat
êevalo	paard
bovo	rund
birdo	vogel
koko	haan
floro	bloem
arbo	boom

štono	steen
sablo	zand
ĝardeno	tuin
kampo	veld, land
vilaĝo	dorp
provinco	provincie
urbo	stad
vetero	weder (z.n.w.)
varma	warm
kara	lief, dierbaar, duur
afabla	beminnelijk, vriendelijk
sola	alleen
fari	doen, maken
kreski	groeien
flugi	vliegen
tiu	die, dat (aanw. v.n.w.)
tiu-ĉi	deze, dit (aanw. v.n.w.)
tio	dat (zelfst.)
kiu?	wie?
kio?	wat? ^[12]
kia?	welk?
kiel?	hoe?
ĉe	bij
sed	maar
jes	ja
ne	neen, niet
nun	nu
ĉiam	altijd

ankoraŭ	nog
ankaŭ	ook
hodiaŭ	heden, vandaag
baldaŭ	spoedig
ho!	o! oh!
ĉu	duidt vragende zinnen aan; heeft geen bepaalde beteekenis.

Vertaling:

Bopatrino, bofilino, bofratino, geonkloj, geknaboj, geedzoj, gefianĉoj, gesinjoroj, gepatra, kokino, bovino, malkara, malafabla, malvarma.

Vertaal in Esperanto:

Schoonzoon, schoonvader, dienstbode, schoonbroeder, ontevreden, bloedverwanten, kleinkinderen, grootouders, jongens en meisjes, jongelieden.

Vertaling:

La onkloj legas kaj la infanoj ludas kun la hundo kaj la kato. La urbo estas granda kaj bela. La vilaĝo estas malgranda. La ĝardeno ne estas granda kaj bela. En la ĝardeno kreskas belaj floroj kaj grandaj arboj. En la urbo estas ĝardeno. La birdoj flugas en la ĝardenoj kaj kantas sur la arboj. La vetero estas bela kaj varma. La ĉevalo estas sur la kampo. La kato kaj la hundo kuras en la ĝardeno. La vetero ne estas varma hodiaŭ. La knabo ne legas sed skribas. Me venas de la avo kaj mi kuras al la frato. Li estas en la ĝardeno. Vi ne estas granda sed vi estas malgranda. Tiu ĉi hundo estas granda. Tiu homo estas feliĉa. Kiu estas feliĉa? Kiu kuras en la ĝardeno? Kia infano ludas kontente? Kio estas sur la sablo? Kiel estas la vetero? Ĉu la infano ludas kaj kuras? Ĉu la familio estas granda?

Vertaal in Esperanto:

In de stad zijn groote tuinen. In den tuin van de stad groeien schoone bloemen en vliegen vroolijke vogels. Het kind speelt met den hond en de kat. De grootouders ^[13] zijn gelukkig en tevreden. De kleinkinderen zijn nog jong. De lieve ooms en tantes. De verloofden zijn op het veld. De jongens en meisjes zijn niet droevig maar vroolijk. De dienstbode is niet gelukkig. De hond is een vriend van den mensch. De kat is niet groot maar klein. De paarden en de koeien loopen in het veld. De vogel vliegt. De haan kan ook vliegen¹ maar niet zingen. Schoone bloemen en boomen groeien in den stadstuin. Het dorp is niet groot maar mooi. Het weder is heden koud en slecht. Is de moeder jong en schoon? Is het weder heden niet slecht? Zijn de kinderen van de buurvrouw lief? Is zij alleen in den tuin? Zingen wij mooi? Deze kat en die hond

zijn van de buurvrouw. Dat kan niet. Wie is tevreden? Welke jongen speelt in den tuin? Wat is schoon? Hoe zingt de vogel?

1Evenals in 't Nederlandsch in *hij kan vliegen, hij wil schrijven* de tijdvorm in slechts één werkwoord wordt uitgedrukt, gebeurt dit ook in 't Esperanto, dus *li povas flugi, li volas skribi*.

[Inhoud]

Derde Les.

Naamvallen.

In onze taal onderscheidt men 4 naamvallen. Naar gelang van den dienst, dien het woord in den zin verricht, zegt men dat het voorkomt in den 1en, 2en, 3en of 4en naamval.

Zoo staat het *onderwerp*, wat in een zin datgene is, dat de handeling verricht, in den *1en naamval* en het *lijdend voorwerp*, wat datgene is, dat de handeling, door het onderwerp verricht, lijdt of ondergaat, in den *4en naamval*.

Deze 1e en 4e naamvalsform worden in het Esperanto gebruikt; de 2e en 3e naamval kunnen steeds omschreven worden, de 2e naamval door het voorzetsel **de** en de 3e naamval door het voorzetsel **al**.

Ook in 't Nederlandsch kan de 2e naamval omschreven worden met **van** en de 3e naamval met **aan**.

Verder heeft een zin altijd een werkwoord (het *gezegde*) en kan hij ook verschillende bepalingen (van tijd, plaats, wijze enz.) hebben.^[14]

De 4 naamvallen, welke dus een zelfst.n.w. kan hebben, noemt men de *verbuiging der zelfst. n.w.*

Hieronder volgt voor elk der Nederlandsche geslachten een verbuiging:

Mannelijk.

	<i>Enkelvoud.</i>		<i>Meervoud.</i>
1e.	de vader	la patro	de vaders
2e.	des vaders of van den vader	de la patro	der vaders of van de vaders
3e.	den vader of aan den vader	al la patro	den vaders of aan de vaders

4e.	den vader	la patron	de vaders
-----	-----------	-----------	-----------

Vrouwelijk.

	<i>Enkelvoud.</i>		<i>Meervoud.</i>
1e.	de moeder	la patrino	de moeders
2e.	der moeder of van de moeder	de la patrino	der moeders of van de moeders
3e.	den moeder of aan de moeder	al la patrino	den moeders of aan de moeders
4e.	de moeder	la patrinon	de moeders

Onzijdig.

	<i>Enkelvoud.</i>		<i>Meervoud.</i>
1e.	het kind	la infano	de kinderen
2e.	des kinds of van het kind	de la infano	der kinderen of van de kinderen
3e.	het kind of aan het kind	al la infano	den kinderen of aan de kinderen
4e.	het kind	la infanon	de kinderen

Men kan elken zin gaan verdeelen—wat men ontleden noemt—in de bovenstaande naamvallen en bepalingen, bijv.: De zoon des vaders geeft den jongen een appel = La filo de la patro donas al la knabo pomon.

Deze zin wordt aldus ontleed: de zoon = la filo = onderwerp of 1e naamval; des vaders (van den vader) = de la patro (duidt op bezit van iets) = 2e naamval; geeft = donas (tegenwoordige tijd van 't werkwoord geven) = gezegde; [15]den jongen (aan den jongen) = al la knabo (overgang van 'n handeling op 'n anderen persoon) = 3e naamval; een appel = pomon = lijdend voorwerp of 4e naamval.

Bijstellingen.

In 't Esperanto hebben *bijstellingen* denzelfden naamval als het zelfst. n.w. waarbij ze behooren, bijv.: Ik ga naar mijn vriend, den dokter = Mi iras al mia amiko, la kuracisto. Ik zie mijn vriend, den dokter = Mi vidas mian amikon, la kuraciston.

Wanneer men iemand aanspreekt, blijft de bijstelling in den 1en naamval, bijv.: Kom, ik wacht u, mijn lieve jongen = Venu, mi atendas vin, mia kara knabo.

Het lijdend voorwerp.

Aangezien in 't Esperanto veel vrijheid wordt gelaten in den zinsbouw en het lidwoord **la** altijd onveranderd blijft, zou het kunnen gebeuren, dat men tenslotte niet meer wist wat onderwerp en wat voorwerp in 'n Esperanto-zin was.

Ter vermijding hiervan krijgt het voorwerp (4e naamval) wat we lijdend voorwerp noemen, omdat het de handeling lijdt of ondergaat, als uitgang de letter **n**.

Vertaalt men dus: *De man slaat den jongen*, dan kan men dit op de volgende manieren doen:

La viro batas la knabon, óf La viro la knabon**n** batas, La knabon**n** batas la viro, óf La knabon**n** la viro batas.

Men verliest in deze 4 vertalingen *noch* het onderwerp *noch* het voorwerp uit het oog.

Moest men evenwel vertalen: La viro batas la knabo, òf La knabo batas la viro, dan kon in beide vertalingen zoowel de jongen als de man slaan.

Veelal wordt in 't Esperanto de 3e naamval vertaald gelijk de 4e naamval en dus niet omschreven met het voorzetsel **al**, b.v.: Ik schrijf hem = Mi skribas lin of Mi skribas al li.

Dit is evenwel niet geoorloofd, wanneer er een lijdend voorwerp bij het werkwoord behoort. Alsdan moet de 3e naamval omschreven worden, b.v.: Ik schrijf hem een brief = Mi skribas al li leteron.^[16]

Achtervoegsels et en eg.

Et vormt verkleinwoorden, bijv.: knabo = jongen, knabeto = jongetje; filino = dochter, filineto = dochtertje; arbo = boom, arbeto = boompje; flugi = vliegen, flugeti = fladderen.

Eg vormt vergrootingen, bijv.: pluvo = regen, pluvego = stortregen; bela = schoon, belega = prachtig.

Het achtervoegsel **eg** bij zelfst. n.w. heeft ongeveer dezelfde beteekenis als in 't Nederlandsch de uitdrukking *zeer groot*, bijv.: nazo = neus, nazego = zeer groote neus; kapo = hoofd, kapego = zeer groot hoofd.

N.B. In 't Esperanto wordt de grootte in onderstaande volgorde en wijze uitgedrukt:

zeer groote boom = arbego, groote boom = granda arbo, boom = arbo;

kleine boom = malgranda arbo, zeer kleine boom of boompje = arbeto.

Leer van buiten:

korpo	lichaam
haŭto	huid (vel)
viando	vleesch
parto	deel
osto	been (algem.)
sango	bloed
kapo	hoofd
haro	haar
vizaĝo	wezen (gelaat)
mieno	gelaat (de trekken)
brovo	wenkbrauw
frunto	voorhoofd
okulo	oog
orelo	oor
vango	wang
nazo	neus
buŝo	mond
lipo	lip
dento	tand
lango	tong
rozo	roos
rapida	vlug

blanka	wit
nigra	zwart
bruna	bruin
ruĝa	rood
verda	groen
flava	geel
blua	blauw
pala	bleek
blinda	blind
surda	doof
havi	hebben
rimarki	bemerken
vidi	zien
aŭdi	hooren
aŭskulti	luisteren
flari	ruiken ^[17]
gustumi	proeven, smaken
iri	gaan
diri	zeggen
ke	dat (voegw.)
se	indien
aŭ	of
nur	slechts, maar
ofte	dikwijls
tro	te, te veel
eĉ	zelfs (bijw.)
per	door middel van, met

Vertaling:

Fileto, infaneto, hundego, birdeto, ĝardeneto, grandega, boneta, belega, malbelega, flugeti, oreleto, okulego.

Vertaal in Esperanto:

Dochtertje, hondje, zeer groote tuin, zeer goed, wimpers (oogharen), snor (lipharen), mondje, zeer groote tanden, zeer kleine tong, neusje.

Vertaling:

La avo estas surda. La vizaĝo de la fraŭlino estas pala; ŝi havas brunajn okulojn kaj ruĝajn harojn. La ĉevalo de la onklo estas granda kaj bruna, ĝi kuras tre bone. La vetero estas hodiaŭ malvarmega. Mi venas de la avo kaj mi nun iras al la frato. Kiu diras, ke la vetero estas bela? Kia birdo ne povas kanti? La bela birdeto, kiun la knabo havas, kantas bele. Mi aŭdas per la oreloj; mi flaras per la nazo. Malgrandaj infanoj havas nazetojn. Mi havas okulojn en la kapo.

Vertaal in Esperanto:

De oude grootvader en de jonge kleinzoon gaan naar de stad. De dochter van den buurman zingt prachtig. Het paard loopt zeer vlug. De kat en de hond zijn geen goede vrienden. Wij hebben prachtig witte, gele en roode rozen in den tuin. Wie loopt snel in den tuin? Het kleine meisje heeft bruine oogen en zwarte haren. Het kind bemerkt, dat het niet alleen is. De wangen van het meisje zijn rood. De zwarte oogen van dien man zijn leelijk. Wie heeft roode haren? Hij heeft bruine tanden in den mond. Hij is blind en kan ook niet loopen. De bek van het paard is zeer groot. Het bloed is in het lichaam en is rood. Op het gelaat ziet men de wenkbrauwen. Een deel van het lichaam bestaat uit (konsistas el) beenderen.^[18]

[Inhoud]

Vierde Les.

Bezittelijke Voornaamwoorden.

De *bezittelijke voornaamwoorden* drukken, zooals de naam reeds aanduidt, een bepaling van een bezitting uit en worden gevormd van de *persoonlijke* voornaamwoorden door achtervoeging van **a** achter die v.n.w.

De uitgang **a** duidt tevens ook aan, dat ze een bijvoeglijk karakter hebben en dus bij zelfst. n.w. gebruikt worden. Het zijn: **mia, cia, lia, ŝia, ĝia, nia, via** en **ilia**.

Ze volgen ook, evenals de bijv. n.w., het zelfst. n.w. in meervouds- en voorwerpsuitgang.

Verder heeft men het bezittelijk bijv. v.n.w. **sia**, dat alleen *dàn* gebruikt wordt *vóór* het naamwoord, indien de bezitting aan het onderwerp van den zin toegekend wordt.

Voorbeelden:

De moeder vergeet *haar* boek (haar eigen) = La patrino forgesas **sian** libron.

De moeder vergeet *haar* boek (van haar dochter) = La patrino forgesas **ŝian** libron.

De man werkt in *zijn* tuin (zijn eigen) = La viro laboras en **sia** ĝardeno.

De man werkt in *zijn* tuin (van zijn zoon) = La viro laboras en **lia** ĝardeno.

De jongens spelen met *hunne* honden (hun eigen) = La knaboj ludas kun **siaj** hundoj.

De jongens spelen met *hunne* honden (van hun burenen) = La knaboj ludas kun **iliaj** hundoj.

Zij ziet de kat en *haar* oogen (haar eigen) = Ŝi vidas la katon kaj **siajn** okulojn.

Zij ziet de kat en *haar* oogen (van de kat) = Ŝi vidas la katon kaj **ĝiajn** okulojn.

Men gebruikt dus **sia** alleen *dàn*, wanneer men in het Nederlandsch de woordjes *zijn, haar, hun* of *hunne* kan vervangen door *zijn eigen, haar eigen, hun eigen* of *hunne eigene*. In alle andere gevallen gebruikt men voor den 3en persoon:

lia voor mannelijk enkelv. persoonsnamen;^[19]

ŝia voor vrouwelijk enkelv. persoonsnamen;

ĝia voor dieren of zaken enkelvoud;

ilia voor alle gevallen voor het meervoud.

Men moet hierbij wel bedenken, dat **sia** steeds het onderwerp van denzelfden zin als bezitter aanwijst. Het mag dus niet gebruikt worden, als een deel van het onderwerp zelf of als het onderwerp van een anderen zin, bijv.:

De vader en zijn (eigen) zoon komen = La patro kaj lia filo venas. Hierbij is het een gedeelte van 't onderwerp.

De vader is hier; zijn (eigen) zoon komt ook spoedig hier = La patro estas tie-ĉi; lia filo ankaŭ baldaŭ venos la tie-ĉi. Hierbij is **lia filo** het onderwerp van een anderen zin en mag daarom niet met **sia** vertaald worden.

Vervolg voorwerps n.

Behalve het reeds genoemde lijdend voorwerp krijgen ook nog een **n**:

1e. De naam der *plaats*, naar welke de handeling gericht is, bijv.: Ik ga naar Brussel = Mi iras Bruselon.

2e. De bepaling van *tijd* en *de datum*, bijv.: Hij komt Donderdag = Li venos la ĵaŭdon. Hij komt den 6en April = Li venos la la sesan tagon de aprilo.

Aanmerking: Het woord tagon wordt meestal weggelaten. Is deze bepaling van tijd of datum het onderwerp van 'n zin, dan vervalt natuurlijk de **n**, bijv.: La sesa tago de aprilo estos la bela tago.

3e. De bepaling, die den *duur* eener handeling aanduidt, bijv.: Ik blijf drie dagen = Mi restas tri tagojn.

4e. De bepaling van *maat*, *prijs* of *gewicht*, bijv.: Het boek kost drie gulden = La libro kostas 3 guldenojn. De toren is 50 meter hoog = La turo estas alta 50 metrojn. Dat brood weegt 2 pond = Tiu pano pezas 2 funtojn.

Aanmerking: In deze 4 bovengenoemde gevallen is men evenwel niet verplicht den uitgang **n** te gebruiken, omdat deze uitdrukkingen door een voorzetsel kunnen omschreven worden en men na een voorzetsel geen **n** plaatst. Men kan dus ook zeggen:

1. Mi iras *al* Bruselo.^[20]

2. Li venos *je* ĵaŭdo. Li venos *je* la sesa de aprilo.

3. Mi restas *dum* tri tagoj.

4. La libro kostas *po* tri guldenoj. La turo estas alta *je* 50 metroj. Tiu pano pezas *po* 2 funtoj.

Alleen dan voegt men na een voorzetsel een **n** achter het zelfst. n.w., als er in den zin eene beweging wordt aangeduid in de richting naar het doel en deze richting niet altijd dadelijk duidelijk is, bijv.: *de kat springt op de tafel* wordt vertaald: La kato saltas sur la tablo.

Nu heeft deze zin twee beteekenissen, n.l. dat de kat op de tafel is en daarop rondspringt, òf dat de kat van den grond op de tafel springt en dus in dezen zin een richting aanwezig is. Zonder de richtings **n** zou verwarring kunnen ontstaan en schrijft men dus voor het laatste geval: La kato saltas sur la tablon.

Alleen achter de voorzetsels *al* = *naar* en *gis* = *tot* wordt nimmer een richtings **n** geplaatst, aangezien deze voorzetsels reeds voldoende een richting aangeven.

Aangezien de voorzetsels *de* en *el* nooit eene richting náár iets kunnen aanduiden, worden zij ook nimmer door de richtings **n** gevolgd.

Achtervoegsels an en id.

An(o) duidt aan een bewoner, aanhanger, genoot of lid, bijv.: Parizo = Parijs, Parizano = Parijzenaar; Kristo = Christus, Kristano = Christen; domo = huis, domano = huisgenoot; klubo = klub, klubano = lid der klub.

Id(o) duidt den afstammeling of het jong aan, bijv.: reĝo = koning, reĝido = prins (vorstenzoon); ĉevalo = paard, ĉevalido = veulen; koko = haan, kokido = kuiken.

Leer van buiten:

mentono	kin
kolo	hals
membro	lid
ŝultro	schouder
brako	arm
mano	hand
fingro	vinger
ungo	nagel
laringo	strottenhoofd
brusto	borst
koro	hart
flanko	zijde
ventro	buik
kruro	been ^[21]

genuo	knie
piedo	voet
sento	zintuig (gevoel)
parolo	spraak
voĉo	stem
koloro	kleur
princo	prins
muta	stom
lama	lam
kripla	kreupel
forta	sterk
longa	lang
vera	waar
diversa	verscheiden
multaj	<i>of</i>
multe da	veel
laŭte	luid
dekstre	rechts (bijw.)
palpi	voelen, tasten
tuŝi	raken
ridi	lachen
kisi	kussen
kredi	gelooven
marŝi	gaan (stappen)
unu	een
du	twee
kvin	vijf
kiom (da)	hoeveel

por

teneinde, voor, om te

pro

van, door, wegens

Vertaling:

Urbano, provincano, varmega, malvarmega, kapego, nazego, manego, vilaĝano, malforta, fortega, malrapida, mallonga, malvera, mallaŭte, rideti, ridegi, bovido, reĝido.

Vertaal in Esperanto:

Handje, klauw, poot, spreken, rechtsche, linksche, weinig, baard (wangharen), kalf, kuiken, veulen, prinses.

Vertaling:

La maljuna virino estas blinda kaj iras kun sia nepo. La avo skribas al siaj parencoj, ke ili devas veni. La vilaĝano iras al la urbo. La patrino parolas gaje kun sia amikino, kaj la infanoj ludas kontente kun la hundo kaj la kato. Nia korpo konsistas el la kapo, la trunko (romp) kaj la membroj. Ni havas du okulojn por vidi, unu nazon por flari, unu buŝon por paroli kaj du orelojn por aŭdi. En nia buŝo ni havas dentojn kaj langon. La birdego havas ungegojn. Ni havas la koron en la brusto, maldekstre. Tiu malfeliĉa knabo estas kripla, li ne bone povas marŝi. La koloro de miaj haroj estas nigra. La ruĝa koloro de la haroj ne ĉiam estas malbela. Sur la verda kampo kuras multaj ĉevaloj. La knabineto kuras rapide al sia [22]patrino kaj kisas ŝin. La infanoj de la najbaro iras ofte al la urbo. Viaj vangoj estas ruĝaj; ĉu tio estas pro la malvarmo? La ŝtono havas multajn belegajn kolorojn. Kiom estas du kaj kvin?

Vertaal in Esperanto:

De zoon is met zijn vrienden in den tuin van den buurman. Ik geloof niet, dat de zoon van den buurman gelukkig is. Hij is bleek en zijn gelaat is droevig. De moeder leest en het jonge meisje luistert naar haar lieve stem. Wij hebben 4 ledematen: 2 armen en 2 beenen. Wij zien met de oogen en ruiken met den neus. Deze jongen kan niet spreken, hij is stom. Menschen, die niet kunnen spreken en ook niet kunnen hooren, zijn doofstom. De kleur van zijn wenkbrauwen is zwart en van zijn snor wit. Hunne grootouders zijn zeer oud. In den tuin groeien vele bloemen. Wij gaan den tuin in. De tante kust haar nichtje en het kindje schaterlacht. De blinde menschen kunnen lezen door middel van het gevoel. Haar oom en zijn vrouw (echtgenoote) spreken met mijn grootvader en zijn vriend. Mijn vriend is in den tuin, maar ik zie hem niet. Mijne moeder is eene vriendin van uwe tante.

¹De uitgang *os* wordt later verklaard.

Vijfde Les.

De Telwoorden.

De *telwoorden* worden onderscheiden in:

1. **Hoofdtelwoorden**, welke zijn: *nulo* = 0, *unu* = 1, *du* = 2, *tri* = 3, *kvar* = 4, *kvin* = 5, *ses* = 6, *sep* = 7, *ok* = 8, *naŭ* = 9, *dek* = 10, *cent* = 100 en *mil* = 1000. Deze getallen zijn onveranderlijk.

Met deze hoofdtelwoorden worden alle andere gemaakt, bijv.: 11 = 10 en 1 = dek-unu, 15 = dek-kvin, 20 = 2 x 10 = dudek, 30 = tridek, 125 is 100 en 20 en 5 = cent dudek-kvin, 2345 = 2000 en 300 en 40 en 5 = dumil tricent kvardek-kvin.

Komt aan het eind van een getal 'n hoofdtelwoord te staan, dan wordt dit met het voorgaande verbonden door [23] een streepje. Dit streepje kan weggelaten worden, doch de woorden mogen nimmer aaneen geschreven worden, bijv.: 25 = dudek-kvin òf dudek kvin.

Worden de hoofdtelwoorden als *verzamelnamen* gebruikt, dan krijgen ze den uitgang **o**, bijv.: eenheid = unuo, tweetal = duo, drietal = trio, dozijn = dekduo, duizendtal = milo.

Wanneer deze zelfstandig gebruikte hoofdtelwoorden aan een zelfstandig n.w. voorafgaan, dan worden ze steeds gevolgd door het woordje **da**, bijv.: een dozijn vorken = dekduo da forkoj.

2. **Rangtelwoorden**, welke *bijvoeglijk* gebruikt den uitgang **a** en *bijwoordelijk* gebruikt den uitgang **e** hebben.

Bijvoeglijk gebruikt duiden ze een volgorde van iets aan, bijv.: Januaro estas la unua monato kaj decembro la dekdua = Januari is de eerste maand en December de twaalfde.

Bijwoordelijk gebruikt geven ze een opsomming aan, bijv.: La libro ne plaĉas al mi, unue ĝi estas tro granda, due ĝi estas malbela kaj trie, ĝi ne estas Esperanta libro = Het boek bevat mij niet, ten eerste is het te groot, ten tweede is het lelijk en ten derde is het geen Esperanto boek.

3. **Breukgetallen**, welke een gedeelte van een eenheid aangeven. Zij worden aangeduid door twee getallen naast elkander, gescheiden door een streepje. Het eerste getal noemt men *teller* en het tweede *noemer*. De noemer noemt het aantal gelijke deelen, waarin het geheel is verdeeld en de teller noemt het aantal dier deelen.

Ze worden in 't Esperanto gevormd van de hoofdtelwoorden door toevoeging van het achtervoegsel **on**, met **o** als uitgang voor zelfst. n.w., **a** voor bijv. n.w. en **e** voor bijwoorden, bijv.: 1/2 = duono, 1/6 = sesono, 5/8 = kvin okonoj, 9/12 = naŭ dekduonoj.

Zooals men uit de voorbeelden ziet wordt de teller, wanneer hij 1 is, niet genoemd. Is de teller meer dan 1, dan krijgt de noemer den meervoudsuitgang.[24]

4. **Vermenigvuldiggetallen**, welke gevormd worden door het achtervoegsel **obl** met den uitgang **o**, **a** of **e**, naar gelang ze zelfstandig, bijvoeglijk of bijwoordelijk gebruikt worden, bijv.: Het drievoud van twee is zes = La trioblo de du estas ses. Een dubbele tong = duobla lango. Ik moet driedubbel betalen = Mi devas pagi trioble.

Herhalingsgetallen maakt men met het woordje *foje*, wat *maal* of *keer* beteekent, bijv.: eenmaal = unufoje, tweemaal = dufoje, enz.

5. **Verzamelande telwoorden**, welke gemaakt worden met het achtervoegsel **op**, bijv.; met z'n vieren = kvarope; met z'n zessen = sesope; zij komen met z'n achten = ili venas okope.

Er bestaat verschil tusschen de zinnen: *Zij loopen met z'n vieren* en *Zij loopen met vieren* (*vier aan vier*). In het eerste geval zijn er slechts vier en vertaalt men volgens bovenstaande: *Ili marŝas kvarope*. In het tweede geval loopen ze bijv. in rijen van vier en gebruikt men bij de vertaling het woordje **po**: *Ili marŝas po kvar*.

Het woordje **po**, dat een voorzetsel is, wordt ook geplaatst vóór een bepaling van maat, prijs of gewicht en wil dan zeggen, dat die maat, prijs of gewicht slechts op één persoon of voorwerp betrekking heeft en kan in 't Nederlandsch omschreven worden door de woordjes *ieder*, *elk* of *per stuk*, bijv.:

La pomoj kostas po du cendoj = De appels kosten 2 centen (per stuk).

La infanoj ricevas po du pomoj = De kinderen ontvangen 2 appels (elk of ieder).

La ĉevaloj havas po kvar piedoj = De paarden hebben vier pooten (elk).

Eenige voorbeelden van *vermenigvuldiging*, *deeling*, *optelling* en *afrekking*.

$2 \times 3 = 6$	du foje tri estas ses.
	duoble tri estas ses.
	du foje tri faras ses.
	duoble tri faras ses.

[25]

$1/2 \times 1/3 = 1/6$	duono foje triono estas sesono.
	duono foje triono faras sesonon.
$2/5 \times 3/4 = 6/20$	du kvinonoj foje tri kvaronoj estas ses dudekonoj.
	du kvinonoj foje tri kvaronoj faras ses dudekonojn.

Men ziet hieruit dus, dat na het w.w. *fari* de 4e naamval volgt en na het w.w. *esti* de 1e naamval.

$$8 \div 2 = 4$$

ok dividita per du faras kvar.

ok dividita per du estas kvar.

$$3 + 4 = 7$$

tri kaj kvar estas sep.

tri kaj kvar faras sep.

$$6 - 3 = 3$$

ses malpli tri estas tri *òf*

ses sen tri estas tri.

Leer van buiten:

vivo

leven

morto

dood

dormo

slaap

vekiĝo

ontwaking

sonĝo

droom

febro

koorts

doloro

pijn

mezo

midden

metro

meter

polico

politie

turo

toren

ĉirkaŭmano

armband

lasta

laatste

trankvila

rustig, gerust

alta

hoog

sana

gezond

eterna

eeuwig

nova

nieuw

doni	geven
meti	stellen, plaatsen
mezuri	meten
trovi	vinden
lacigi	vermoeien
naskiĝi	geboren worden
kuraci	heelen, genezen
farti	varen (welvaren)
interne	inwendig
ekstere	uitwendig
supre	boven
ĉirkaŭ	rond, rondom
almenaŭ	ten minste
tre	zeer
je	voorzetsel met onbepaalde beteeckenis

Vertaling:

Malsana, malsano, malsaneta, dormegi, kapdoloroj, dormeti, policano, naskiĝo, malalta, malnova, malsupre.^[26]

Vertaal in Esperanto:

Met z'n zessen, met z'n achten, met z'n vieren, vier aan vier, twee aan twee, ongesteldheid, 2/5, 3/7, 7/10, 9/20, 1/9, 3/100, 28/400.

Vertaling:

La homo havas dek fingrojn. Duoble tri faras ses. Mi havas du guldenojn, ŝi havas la duoblon. Ni venas okope. Kvardek-ses kaj kvindek-du faras naŭdek-ok. Hodiaŭ estas la naskiĝtago de mia patrino. La turo de nia urbo estas alta sesdek-kvar metrojn. Ŝi ne estas malsana sed ŝi havas ofte kapdolorojn. Ĉu vi diras la veron? La ĉevalo havas grandan ĉevalidon. Sesmil kvarcent kvindek-tri. Ducent sesdek-ok. Ili faras tion sesfoje. Sesoble ok faras kvardek-ok. Kvin naŭonoj kaj tri naŭonoj estas ok naŭonoj. Mi vidas tri arbojn, unue mi vidas grandan arbon, due mi vidas arbegon, kaj trie mi vidas arbeton.

Vertaal in Esperanto: (Alle cijfers in woorden schrijven.)

Hoeveel is 5×13 ? Dat is 65. $5 \times 6 = 30$; 25 is $\frac{1}{4}$ van 100. Zij komen met hun zessen. Dit paard kost 300 gulden. Bij het ontwaken hoor ik de vogels op de boomen. De armband van uwe zuster is zeer mooi. 4258; 392; 8643; 928; 98. Ik zie vele mensen. Duizenden mensen spreken reeds het Esperanto. Het is vandaag (heden) koud. Nu zegt hij mij de waarheid. Zij droomt een schoone droom. De dienstbode plaatst de bloemen op de tafel. Hoe vaart u? Ik maak (het) zeer goed. $9 \times 6 = 54$; 12 is de helft van 24. Zij komen met z'n zessen. De kinderen lopen vier aan vier. Ik ben de eerste en hij is de derde. Hij moet dubbel betalen.

[Inhoud]

Zesde Les.

De Tijd, de Datum, de Ouderdom.

Ter aanduiding van *den tijd* heeft het Esperanto verschillende vormen.

De Nederlandsche zin *Het is 3 uur*, vertaalt men: Estas [27] la tria horo. 't Woordje *het* wordt niet vertaald, terwijl men het woord *horo* gewoonlijk weg laat en dus alleen schrijft: Estas la tria.

Om nu in 't Esperanto te zeggen, dat het 3.15 uur is, kan men de volgende manieren volgen:

1e. kan men zeggen, dat reeds 15 minuten of een kwartier van het vierde uur zijn verlopen, dus: Estas kvarono de la kvara, wat woordelijk beteekent: Het is een vierde van het vierde;

2e. kan men zeggen, dat het is 3 uur en een kwartier, dus: Estas la tria kaj kvarono;

3e. kan men zeggen, dat het een kwartier over of na het derde uur is, dus: Estas kvarono post la tria;

4e. kan men zeggen, dat het is 3 kwartier vóór het vierde uur, dus: Estas tri kvaronoj antaŭ la kvara.

De manieren onder 1 en 3 worden meestal gebruikt.

Het voorzetsel **om** vóór het uur wordt vertaald door **je**, bijv.: om 2 uur = je la dua; om kwart over 2 = je kvarono de la tria.

Het is 2.20 n.m. (namiddag) zou volgens de 4 bovenstaande manieren vertaald worden:

Estas dudek minutoj de la tria posttagmeze.

Estas la dua kaj dudek minutoj posttagmeze.

Estas dudek minutoj post la dua posttagmeze.

Estas kvardek minutoj antaŭ la tria posttagmeze.

Den datum kan men op tweeërlei manier aanduiden. Vraagt men bijv.: *Welke datum is het heden?* dan kan men dit vertalen door: Kiu dato estas hodiaŭ *en* Kiun daton ni havas hodiaŭ.

In het eerste geval is *kiu dato* het *onderwerp* en in het tweede geval het *lijdend voorwerp* van den zin (zie de **n**).

Het antwoord op bovenstaande vraag kan dan zijn bijv.: Hodiaŭ estas la kvara de aŭgusto, *òf* Hodiaŭ ni havas la kvaran de aŭgusto.

Tusschen het *getal* en de *maand* krijgt men altijd het woordje **de**, wat als voorzetsel geen **n** na zich heeft.

Hoe oud zijt gij? wordt vertaald alsof er stond: *Welken leeftijd hebt gij?* en wordt dus: Kian aĝon vi havas? ^[28]

Het antwoord kan ook weer op twee manieren gegeven worden, bijv.: *Ik ben 10 jaar* wordt vertaald door: Mi havas dek jarojn, wat woordelijk beteekent: *Ik heb 10 jaren*, of door: Mi estas dekjara, wat woordelijk beteekent: *Ik ben 10-jarig*.

Achtervoegsels aĵ en ec.

Aĵ(o) duidt *concrete zaken* aan, die de eigenschap *bezitten* door het grondwoord uitgedrukt.

Concreet is datgene wat door de zintuigen kan worden waargenomen, bijv.: mola = zacht, molaĵo = zachtheid (zachte deel van fruit bijv.); amiko = vriend, amikaĵo = vriendschapsbetuiging.

In 't algemeen kan men dit achtervoegsel omschrijven door het Nederlandsche *iets dat is*, bijv.: bela = schoon, belaĵo = iets dat schoon is; kreski = groeien, kreskaĵo = iets dat gegroeid is (gewas, plant).

Ec(o) vormt *abstracte woorden*, die de eigenschap *bedoelen* door het grondwoord uitgedrukt.

Abstract is datgene, dat niet met de zintuigen kan worden waargenomen, bijv.: frato = broeder, frateco = broederschap; sana = gezond, saneco = gezondheid.

De meeste woorden op **ec** gaan in 't Nederlandsch op *heid* of *schap* uit, doch geen enkele heeft een meervoudsvorm.

Leer van buiten:

tempo	tijd
momento	oogenblik
horo	uur
minuto	minuut
sekundo	seconde
tago	dag
nokto	nacht
mateno	morgen (ochtend)
vespero	avond
semajno	week
lundo	Maandag
mardo	Dinsdag
merkredo	Woensdag
ĵaŭdo	Donderdag
vendredo	Vrijdag
sabato	Zaterdag
dimanĉo	Zondag
monato	maand
januaro	Januari
februaro	Februari
marto	Maart
aprilo	April
majo	Mei
junio	Juni ^[29]
julio	Juli
aŭgusto	Augustus
septembro	September
oktobro	October

novembro	November
decembro	December
jaro	jaar
sezono	jaargetijde
printempo	lente
somero	zomer
aŭtuno	herfst
vintro	winter
dato	datum
aĝo	ouderdom, leeftijd
matura	rijp
pura	zuiver
agrabla	aangenaam
grava	belangrijk, ernstig
fortika	vast, stevig
forta	kloek, sterk, machtig
labori	werken
dormi	slapen
ami	beminnen, houden van
rigardi	kijken
plori	weenen
malvarmumi	een verkoudheid vatten
kosti	kosten
kompari	vergelijken
morgaŭ	morgen (dag)
hieraŭ	gisteren
frue	vroeg
foje	eens, keer

Vertaling:

Tage, nokte, tagmezo, saneco, malsaneco, eterneco, novaĵo, matureco, malpura, malpuraĵo, centjaro, blankaĵo, vereco, infaneco, parenceco, amikaĵo, boneco, beleco, bovaĵo, kokaĵo, estaĵo.

Vertaal in Esperanto:

Mannelijkheid, vriendschap, iets schoons, gewas (iets dat groeit), geschrift, gezang, hoeveelste, kinderachtigheid, jonkheid, oudheid, slechtheid, koude, ontevredenheid, zwakheid, vlugheid, ongerust, zuiverheid, oppervlakte (wat van boven is), omstreken, broederschap, vroolijkheid, gerustheid, binnenste (wat waar te nemen is).

Vertaling:

La semajno havas 7 tagojn. Mia fratino havas 19 jarojn (aŭ Mia fratino estas 19 jara). Hodiaŭ estas merkredo. 100 jaroj estas centjaro aŭ jarcento. Kiun daton ni havas hodiaŭ? Kiu tago estos morgaŭ? Hodiaŭ ni havas la dekan (tagon) de la monato. Unu monato estas dekduono de jaro. Unu tago estas tricent sesdek kvinono de jaro. Kioma horo estas nun? Estas la dua; kvarono de la tria; kvarono post la dua; duono de la tria; tri kvaronoj de la [30] tria; tri kvaronoj post la sesa; kvarono antaŭ la sepa. Kian aĝon vi havas? Bonan tagon, bonan vesperon. Januaro estas la unua monato de la jaro kaj decembro la dekdua. Nokte la policianoj en Parizo iras duope. Somere je la tagmezo estas ofte tre varma. La kiso estas amikaĵo. Mi amas la ĉirkaŭaĵojn de tiu urbo. Ni komparas la belecon de la printempo kun tiu de la aŭtuno.

Vertaal in Esperanto:

Een dag is het zevende deel van een week. Hoe laat (om welk uur) komt (venos) uw zuster? Den 13en Augustus kom (venos) ik bij u en blijf (restos) 3 dagen. Den hoeveelsten is het vandaag? (vertaal als: Welken datum hebben wij vandaag?) Hoe oud is uw broeder? Hij is 16 jaar. De vriendschapsbetuigingen van dien man zijn onwaar. De jonkheid is altijd gelukkig en vrolijk. De rustigheid van de omstreken van deze stad is zeer aangenaam in den zomer. De oppervlakte van dien steen is wit. Des daags moeten wij werken, 's nachts kunnen wij slapen. 's Zomers is het weder dikwijls zeer warm, in den winter zeer koud. Het is vandaag te koud voor (laŭ) het seizoen. In den zomer zijn de boomen groen. De 31e December is de laatste dag van het jaar. Een uur heeft 60 minuten en een minuut heeft 60 seconden.

Opmerking: Waar wij den tegenw. tijd van een werkwoord gebruiken, terwijl we over een handeling of werking in de toekomst spreken, gebruikt men in 't Esperanto den toek. tijd, bijv: Ik kom morgen = Mi venos morgaŭ.

Zevende Les.

De Werkwoorden.

In de 1e les hebben we de *onbepaalde wijs* der werkwoorden reeds geleerd; deze gaat altijd uit op **i**.

Ook kennen, we reeds den *tegenwoordigen tijd*, welke uitgaat op **as**.

Dit noemen we de tegenwoordige tijd van de *aantoonende wijs*, omdat deze een handeling aanduidt, die [31]werkelijk geschiedt. Is een handeling voorbij of afgelopen, dan noemt men dit den *verleden tijd* en moet een handeling nog geschieden, dan heet dit de *toekomende tijd*.

De verleden tijd gaat in Esperanto altijd uit op **is**.

De tegenwoordig toekomende tijd gaat altijd uit op **os**.

De verleden toekomende tijd of voorwaardelijke wijs, welke een voorwaarde aanduidt, gaat uit op **us**.

De *gebiedende wijs*, welke een bevel, wensch, wil, begeerte, noodzakelijkheid, verdienste of verplichting uitdrukt, gaat uit op **u**.

Deze uitgangen zijn voor alle personen enkel- en meervoud altijd dezelfde.

Vervoegen we dus het werkwoord *lerni* = leeren, dan krijgen we de onderstaande vormen:

Onbepaalde wijs: *lerni* = leeren.

Aantoonende wijs, tegenwoordige tijd:

mi lernas	= ik leer;
vi lernas	= gij leert;
li, ŝi, ĝi, oni lernas	= hij, zij, het, men leert;
ni lernas	= wij leeren;
vi lernas	= gij leert;
ili lernas	= zij leeren.

Aantoonende wijs, verleden tijd:

mi lernis	= ik leerde of ik heb geleerd;
vi lernis	= gij leerdet of gij hebt geleerd;
li, ŝi, ĝi, oni lernis	= hij, zij, het, men leerde of heeft geleerd;
ni lernis	= wij leerden of wij hebben geleerd;
vi lernis	= gij leerdet of gij hebt geleerd;
ili lernis	= zij leerden of zij hebben geleerd.

Aantoonende wijs, tegenwoordig toekomstige tijd:

mi lernos	= ik zal leeren;
vi lernos	= gij zult leeren;
li, ŝi, ĝi, oni lernos	= hij, zij, het, men zal leeren;
ni lernos	= wij zullen leeren;
vi lernos	= gij zult leeren;
ili lernos	= zij zullen leeren.

[32]

Verleden toekomstige tijd, of voorwaardelijke wijs:

mi lernus	= ik zou leeren;
vi lernus	= gij zoudt leeren;
li, ŝi, ĝi, oni lernus	= hij, zij, het, men zou leeren;
ni lernus	= wij zouden leeren;
vi lernus	= gij zoudt leeren;
ili lernus	= zij zouden leeren.

Gebiedende wijs.

lernu	= leer;
vi lernu	= leert;

ni lernu

= laten wij leren.

Zooals men bemerkt, kan de verleden tijd der aant. wijs *ik heb geleerd*, juist vertaald worden als *ik leerde*. Denk in 't vervolg altijd hieraan, dat in 't Esperanto het werkwoord **hebben** als *hulpwerkwoord* niet bestaat.

Het **eenige hulpwerkwoord** in 't Esperanto is **esti** = zijn.

Achtervoegsels ar, er en ej.

Ar(o) vormt verzamelwoorden, d.w.z. woorden, die een verzameling uitdrukken van een aantal gelijknamige voorwerpen, die tezamen een nieuwe eenheid vormen, bijv.: arbo = boom, arbaro = woud, bosch; homo = mensch, homaro = menschedom, menigte; monto = berg, montaro = gebergte.

Er(o) duidt het kleinste samenstellende deel van een eenheid aan, bijv.: sablo = zand, sablero = zandkorrel; fajro = vuur, fajrero = vonk; polvo = stof, polvo = stofdeeltje.

Ej(o) duidt aan de plaats, die bestemd is voor datgene, wat door het grondwoord uitgedrukt wordt, bijv.: kuiri = koken, kuirejo = keuken (plaats waar gekookt wordt); baki = bakken, bakejo = bakkerij (plaats waar gebakken wordt); preĝi = bidden, preĝejo = kerk (plaats waar gebeden wordt); lerni = leren, lernejo = school (plaats waar geleerd wordt).^[33]

Leer van buiten:

domo	huis
kastelo	kasteel
muro	muur
tegmento	dak
korto	open plaats
kelo	kelder
etaĝo	verdieping
balkono	balkon
ŝtupo	trede
ĉambro	kamer
plafono	plafond
planko	vloer

pordo	deur
fenestro	venster
seruro	slot
ŝlosilo	sleutel
salono	zaal
tapiŝo	tapijt
kurteno	gordijn
kuseno	kussen
meblo	meubel
tablo	tafel
seĝo	stoel
kanapo	rustbank, canapé
benko	bank
lito	bed
matraco	matras
lulilo	wieg
ŝranko	kast
komodo	ladekast
tirkesto	lade
kameno	schoorsteen, haard
fajro	vuur
tubo	buis, pijp
spegulo	spiegel
tualet	opschik, toilet
loko	plaats
mono	geld
hajlo	hagel
mastro	meester (v. h. huis)

strato	straat
tero	aarde
plezuro	vermaak
vasta	uitgestrekt, groot
larĝa	breed
proksima	dichtbij
riĉa	rijk
oportuna	gemakkelijk
necesa	noodig
ekzisti	bestaan
konsisti el	bestaan uit
konstrui	bouwen
detrui	verwoesten, verdelgen
loĝi	wonen
kuŝi	liggen
fermi	sluiten
ŝlosi	sluiten (met sleutel)
eniri	binnengaan
eliri	uitgaan
supreniri	naar boven gaan
troviĝi	zich bevinden
stari	staan
kuiiri	koken
voli	willen
hejti	warmen
bruli	branden
manĝi	eten
lavi	wasschen

bani	baden
viziti	bezoeken
akcepti	aannemen
manki	ontbreken
prunti	leenen
kies	wiens, waarvan
tie	daar (waar men is)
tien	daar (waar men gaat)
tie-ĉi	hier
hejme	thuis
el	uit
ĝis	tot ^[34]
inter	in, onder, tussen
apud	bij
pro	wegens, door, ter wille van
pri	nopens, omtrent, met betrekking tot
post	na
ĉar	want, omdat, daar
do	dus
nek ... nek	noch ... noch
ne ... plu	niet ... meer

Vertaling:

Homaro, arbaro, ostaro, hundejo, meblaro, fajrero, tualetejo, monero, loĝejo, enirejo, elirejo, preĝejo, manĝaĵo, manĝejo, mallargâ, malproksima, malriĉa, dometo, ĉambreto, skriboĉambro, dormoĉambro, kastelano, supro, necesaj, vasteco, oportuneco, pordego, ŝtonego, spegulego, dentdoloroj.

Vertaal in Esperanto:

Badkamer, hagelsteen, trap, gebit, zandkorrel, speelplaats, onderste verdieping, tusschenverdieping, ontsluiten, naar beneden gaan, wiegje, armstoel (grote stoel), waschgelegenheid.

Vertaling:

Hodiaŭ estas merkredo, hieraŭ estis mardo, morgaŭ estos ĵaŭdo. Hieraŭ mi vizitis vian patrinon kaj morgaŭ mi vizitos la mian. Via nevino diris, ke ŝi venus hieraŭ, sed mi ne vidis ŝin. Mi vidas la knabon, kiu ludas sur la sablo. La knabino kisis sian patrinon. Mia amikino venos morgaŭ. Iliaj geavoj loĝis en la dometo, kiun vi vidas tie. La enirejo de la domo ne estas tre larĝa. Mia frato konstruis tiun ĉi domon. Se la vetero estus bela, ni elirus. Kiu loĝas tie-ĉi? Morgaŭ ni havos la dekduan de februaro. Mi malfermis la fenestron. Mi volis ŝlosi la pordon, sed mi ne havis ŝlosilon. Mi vidis nek mian onklon nek mian onklinon. Metu la seĝon apud la tablon. Ŝlosu la pordon kaj fermu la fenestron. Mi skribus longan leteron al vi. Ni eniru la ĉambron. Kies estas tiu letero? Estas la mia. Sur la tegmentoj ni vidas kamentubojn. En la vilaĝo ne malproksime de mia urbo loĝas mia amikino; mi iros tien la postmorgaŭan tagon. Donu al mi nur unu monereton. La meblaro de tiu ĉi ĉambro estas malnova.^[35]

Vertaal in Esperanto:

De ouders en de bloedverwanten kwamen om 8 uur. Wij zullen morgen om tien uur bij u zijn. Wie woont hier? Van wien is dit huis? Van mijne zuster. Zij komen spoedig, zij zullen met hun vijven zijn. Geef den sleutel aan uw zuster, zij moet hedenavond de deur sluiten. Wascht uwe handen, ze zijn vuil. De trap van ons huis is zeer hoog en smal. Ons gebit bestaat uit 32 tanden. De kinderen speelden tot 10 uur op de speelplaats en gingen toen (tiam) naar binnen. Daar het heden zeer warm is, zal ik de vensters openen. Er stond een grote stoel voor (antaŭ) het venster. Indien ik kan, zal ik u morgen om half zes bezoeken. Zullen uw zuster en haar vriendin ook komen? Ja, zij zullen reeds om 5 uur komen. Indien ik om half zes nog niet bij u ben, dan zal ik ook niet meer komen. Dr. Zamenhof werd geboren in het jaar 1859.

[Inhoud]

Achtste Les.

Voorzetsels.

De *voorzetsels* drukken verschillende betrekkingen uit tusschen twee zelfstandigheden. Dit kunnen betrekkingen zijn van tijd, plaats, oorzaak, bezit, enz.

De voornaamste voorzetsels zijn:

al	naar, aan
en	in

el	uit
ekster	buiten
super	boven
sur	op
sub	onder
antaŭ	vóór
post	na, achter
apud	bij (in de nabijheid)
ĉe	bij (ten huize van)
inter	tusschen, onder
cirkaŭ	rondom, omstreeks
kontraŭ	tegen, tegenover
anstataŭ	in plaats van
kun	met, mede, te zamen met
sen	zonder
per	door, door middel van, met behulp van, met
pri	nopens, over, met betrekking tot
por	voor (doel), ten behoeve van, om te
pro	voor (reden), wegens, ter wille van
de	van
da	van ^[36]
laŭ	volgens, naar
malgraŭ	niettegenstaande
dum	gedurende, terwijl
preter	voorbij
krom	uitgezonderd, behalve

ĝis	tot
tra	door, dwarsdoor
trans	over, aan gene zijde van
po	naar verhouding van, per stuk
je	verschillende beteekeenis

Woorden door een voorzetsel vooraf gegaan, krijgen geen **n** zoo ze geen richting uitdrukken.

Indien het moeilijk valt het juist vereischte voorzetsel te kiezen, bezigt men het voorzetsel **je**, dat een onbepaalde beteekeenis heeft. De voorzetsels worden in 't Esperanto niet zooals in 't Nederlandsch met onjuiste beteekeenis gebruikt. 't Esperanto gebruikt slechts de voorzetsels in de beteekeenis welke ze werkelijk hebben.

De uitdrukking *op Maandag* mag dus niet vertaald worden door *sur lundo*, maar door *je lundo*. Evenzoo *om zes uur* wordt *je la sesa horo*.

Na een *hoeveelheid* gebruikt men het voorzetsel **da**, bijv.: *botelo da vino* = een flesch wijn; *kilogramo da viando* = een kilogram vleesch.

Men lette op het verschil tusschen *botelo da vino* en *botelo de vino*. Het eerste beteekent *een flesch wijn* en het tweede beteekent *een wijnflesch*.

Wanneer het Nederl. voorzetsel **van** de beteekeenis heeft van **uit**, dan wordt dit in 't Esperanto vertaald door **el**, bijv.: *Eén van mijn broeders* = *Unu el miaj fratoj*. Indien het aanduidt uit welke stof iets gemaakt is, of uit welke stof iets bestaat dan wordt het eveneens vertaald door **el**, bijv.: *Het huis is van steen* = *La domo estas el ŝtono*.

Achtervoegsels **estr**, **ist** en **il**.

Estr(o) duidt dengene aan die het hoofd, de chef of de leider is van hetgeen het grondwoord uitdrukt, bijv.:

ŝipo = schip, *ŝipestro* = schipper of kapitein.

lernejo = school, *lernejestro* = hoofd der school.

urbo = stad, *urbestro* = burgemeester (van een stad).

vilaĝo = dorp, *vilaĝestro* = burgemeester (van een dorp).

Ist(o) duidt den persoon aan, die het beroep, het ambacht of de dagelijksche bezigheid uitoefent, door het grondwoord bedoeld, bijv.:

boto = laars, botisto = laarzenmaker.

instrui = onderwijzen, instruisto = onderwijzer.

pordo = deur, pordisto = portier.

porti = dragen, portisto = drager.

Il(o) duidt het werktuig aan waarmede men datgene doet, wat het grondwoord uitdrukt, bijv.:

haki = hakken, hakilo = hakmes, bijl.

tranĉi = snijden, tranĉilo = mes.

flugi = vliegen,flugilo = vleugel.

Leer van buiten:

objekto	voorwerp
afero	zaak
forno	oven, kachel, fornuis
poto	pot
pato	pan
kaldrono	ketel
kaserolo	stoofpan
kruĉo	kruik
pleto	schaal
plado	shotel
supujo	soepkom
telero	bord
forko	vork
kulero	lepel
kesto	kist

funto	pond
akra	scherp
plata	vlak, effen, plat
plena	vol
kapabla	bekwaam
utila	nuttig
resti	blijven
balai	vegen
šoveli	scheppen
trançi	snijden
tondi	knippen
haki	hakken
segi	zagen
falçi	maaïen
kudri	naaïen
gladi	strijken
pezi	wegen (zwaar zijn) onoverg.
pesi	wegen (gewicht bepalen) overg.
pentri	schilderen
skulpti	beeldhouwen
desegni	teekenen
gliti	glijden
tiri	trekken
preni	nemen
lasi	laten
teni	houden
kovri	bedekken

Vertaling:

Ĝardenisto, ludilo, flugilo, poliestro, balailo, ŝovelilo, tranĉilo, tondilo, hakilo, glitiloj, malakra, malplena, malutila, utilaĵo, utileco, kapableco, manĝilaro, skribilaro, desegnaĵo, skulptaĵo, pentraĵo, florpoto, anstataŭi, balaĵo.

Vertaal in Esperanto:

Burgemeester (hoofd eener stad), maatstok, geneesheer, kamermeisje, slotenmaker, meubelmaker, kok, keukenmeid, keukenbeheerder, zaag, zeis, naald, naaister, strijkijzer, strijkster, gewicht, zwaar (veel wegend), schilder, beeldhouwer, tang (om te nemen), heft (om te houden), deksel, ontblooten.

Vertaling:

La tranĉilo tranĉas bone, ĉar ĝi estas akra. Antaŭ du tagoj mi vizitis vian patrinon, kaj mia vizito faris al ŝi plezuron. Ĉu vi jam trovis vian teleron? Tiu afero ne tuŝas min. La birdo flugis en la ĉambron, kiam mi malfermis la pordon. Nun ĝi flugas en la ĉambro. Kien (waarheen) vi iras? Mi iras en la ĝardenon. Mi metis la manon sur la tablon. Mi volis havi dekduon da ovojn. La tranĉilo estis tre malakra, mi ne povis tranĉi per ĝi la viandon. La skribilaro estas sur la skribotablo. La servistino metis la manĝilaron antaŭ mi sur la tablon. Mi gratulis mian kuzinon je la naskiĝtago de ŝia patrino. La infanistino eniris kun la infanoj en la ĝardenon. Je malbela vetero oni povas facile malvarmumi. La hundo trakuris la straton. Kiam la ĝardenisto eniris la ĝardenon, li vidis grandan hundon, kiu ludis kun la infano de sia mastro. Tiu ludilo kostas du guldenojn. La birdoj flugas per la flugiloj. La malriĉa virino demandis por paroli kun li. Mi balais la malpurajojn sur la planko, kaj nun mi lavas la manĝilaron. La tondisto tondis miajn harojn per la tondilo. Kiam ni vizitis la urbon, ni vidis belajn pentraĵojn. La juna servistino anstataŭos la maljunan, kiu estas nun tro maljuna por labori.^[39]

Vertaal in Esperanto:

De burgemeester van onze stad gaat 's zomers gedurende 3 weken naar het buitenland. De maatstok, welke ik u gegeven heb, heb ik niet meer gezien. De geneesheer zeide mij, dat mijn vader zeer ernstig ziek was (estas) en dat hij geen twee dagen meer zou leven (vivos). Het kamermeisje zal om 2 uur het middageten op de tafel zetten. De keukenmeid kookt het eten op het fornuis in de keuken. Het gewicht van deze koe is 500 pond. De schilder, die het landhuis van mijn oom wil schilderen, kwam gisteravond met den laatsten trein. De broeder van den schilder is een bekwaam beeldhouwer. De kat sprong op de tafel en at van het eten dat de meid daar plaatste. Morgen zullen wij met ons zessen uit de stad gaan. Wij zullen om 7 uur ontbijten en na het ontbijt naar mijn familie buiten gaan en daar den geheelen dag blijven. Indien het weêr niet goed zou zijn, zouden wij ook gedurende den nacht kunnen blijven. Ik hoop dat het weêr (of weder) goed blijft.

[Inhoud]

Negende Les.

Trappen van vergelijking.

Men kan personen, voorwerpen, enz. met elkaar vergelijken en dan kan men hebben:

1e. dat de personen enz. aan elkaar *gelijk* zijn. Men noemt dit de *vergelijking van gelijkheid* en drukt dit in 't Esperanto uit door de woorden **tiel ... kiel** = (even) zoo ... als, bijv.: Li estas tiel granda kiel mi = Hij is (even) zoo groot als ik.

Verder kan men de volgende vergelijkingen nog hebben: **Zulk een** groot huis **als** dit is, heb ik nog nooit gezien = **Tian** grandan domon, **kia** estas tiu ĉi, mi ankoraŭ neniam vidis. Drink **zooveel** water **als** gij wilt = Trinku **tiom** da akvo, **kiom** vi volas.

2e. dat een persoon enz. een eigenschap in *meerdere* of *mindere mate* bezit dan een ander.

Men noemt dit de *vergelijking van ongelijkheid* of de **vergrootende trap**, welke wordt gevormd door de ^[40]woorden **pli ... ol** = meer ... dan, en **malpli ... ol** = minder ... dan; bijv.: Hij is grooter (meer groot) dan ik = Li estas pli granda ol mi. Hij is minder groot dan ik = Li estas malpli granda ol mi. Zegt men evenwel: Hij is kleiner dan ik, dan vertaalt men: Hij is meer klein dan ik = Li estas pli malgranda ol mi.

3e. dat een persoon enz. onder een aantal een eigenschap in de *hoogste mate* bezit, of wel een eigenschap bezit, die de eigenschappen van een aantal anderen overtreft. Dit noemt men de **overtreffende trap** en wel de **betrekkelijk overtreffende trap**, omdat die slechts betrekking heeft op een bepaald aantal en wordt gevormd door de woordjes **la plej ... el** = het meest ... van, of **la malplej ... el** = het minst ... van; bijv.: Mijn broeder is de grootste van ons = Mia frato estas la plej granda el ni.

Zooals men ziet moeten hiervoor minstens 3 personen, voorwerpen enz. zijn, anders zou men kunnen volstaan met den *vergrootenden trap*. Wordt dus in 't Hollandsch de overtreffende trap gebruikt en heeft de vergelijking plaats tusschen 2 personen of zaken, dan wordt in het Esperanto steeds de vergrootende trap gebruikt, bijv.:

Van mijn twee broeders is Piet de grootste = El miaj du fratoj Petro estas la pli granda.

Indien de overtreffende trap een bijwoordelijke beteekenis heeft, dan wordt 't lidwoord **het** niet vertaald, bijv.:

Hij schrijft het mooist = Li skribas plej bele.

De **volstrekt overtreffende trap** wordt gevormd door middel van de woorden **tre** (zeer) en **kiel eble plej** = zoo ... mogelijk, bijv.: Mia fratino estas tre bela = Mijne zuster is zeer mooi. Mia frato kuras kiel eble plej rapide = Mijn broeder loopt zoo vlug mogelijk.

Achtervoegsels ing en uj.

Ing(o) duidt het voorwerp aan, waarin men gewoonlijk de zaak, door het grondwoord uitgedrukt, steekt of plaatst. Woorden op **ingo** vormen die voorwerpen, welke slechts [41] één ding tegelijk, en dan nog maar voor een gedeelte, kunnen bevatten, bijv.: plumo = pen, plumingo = penhouder; kandelo = kaars, kandelingo = blaker, kandelaar; fingro = vinger, fingringo = vingerhoed.

Uj(o) duidt het voorwerp aan, dat datgene inhoudt of draagt, door het stamwoord uitgedrukt, bijv.: sukero = suiker, sukerujo = suikerpot; plumo = pen, plumujo = pennendoosje; pomo = appel, pomujo = appelboom; Belgo = Belg, Belgujo = België.

Aanmerking: Bij namen van boomen gebruikt men ook wel het woord *arbo*, bijv.: appelboom = pomujo of pomarbo; pereboom = pirujo of pirarbo.

Bij de vorming van landsnamen gebruikt men ook veel het woord *lando*, bijv.: België = Belgujo of Belglando; Frankrijk = Francujo of Franclando.

Alléén *Holland*, *Groenland*, *IJsland* en *Finland* moeten worden vertaald *Holando*, *Grenlando*, *Islando* en *Finlando*, en daarom ook *Hollander*, *Groenlander*, *IJslander* en *Finlander* door *Holandano*, *Grenlandano*, *Islandano* en *Finlandano*.

Leer van buiten:

botelo	flesch
karafo	karaf
korko	kurk
glaso	glas
kaliko	beker, kelk
taso	kop
barelo	vat, ton
vazo	vaas
kuvo	kuip
sitelo	emmer
skatolo	doos
sako	zak

lampo	lamp
lanterno	lantaarn
kandelo	kaars
horloĝo	uurwerk
martelo	hamer
najlo	spijker
pinglo	speld
ŝraŭbo	schroef
ligno	hout
karbo	kool (brandstof)
gaso	gas
alumeto	lucifer
porko	varken
ŝafo	schaap
pano	brood
salo	zout
ovo	ei
sukero	suiker
pipro	peper
bombono	lekkernij
butero	boter
cigaro	sigaar
cigaredo	sigaret
lerta	behendig ^[42]
estimata	geacht
tuta	geheel
sata	verzadigd
dolĉa	zoet

avara	gierig
porti	dragen
komenci	beginnen
fini	eindigen
difekti	beschadigen
ekbruligi	ontsteken, aansteken, aanmaken
estingi	uitdooven
bezoni	noodig hebben
peti	verzoeken
deziri	begeeren, wenschen, verlangen
respekti	eerbiedigen
saluti	groeten
trinki	drinken
nutri	voeden
perdi	verliezen
precipe	vooral
sufiĉe	genoeg
cetere	overigens
subite	schielijk, plotseling
nu	nu, wel
ve	helaas

Vertaling:

Karbujo, panujo, supujo, ovingo, ovujo, pirujo, bombonujo, sukerujo, salujo, piprujo, buterujo, cigaringo, cigarujo, malfreŝa, malsata, malavara, ovaĵo, ŝafaĵo, ŝafidaĵo, sukeraĵo, porkido, trinkaĵo, dolĉaĵo, nutraĵo, salero, korktirilo, lignejo, karbero, lerteco, mallerta, lavvazo, skatoleteto.

Vertaal in Esperanto:

Varkenshok, kolenhok, kolenbak, houtloods, suikergoed, bakker, vaderland, kandelaar, vingerhoed, appelboom, sigarettenpijpje, honger, varkensvleesch, haardos, jager, stijgbeugel (voor den voet), geldbeurs.

Vertaling:

En la komenco de la printempo la tago estas tiel longa kiel la nokto. Somere la tago estas pli longa ol la nokto, do la nokto estas malpli longa ol la tago. La 21a de junio estas la plej longa tago. Vi estas granda, via frato estas pli granda ol vi, sed mi estas la plej granda el ni. Mi kuris rapide, mia frato kuris pli rapide kaj mia amiko kuris kiel eble plej rapide. Du homoj povas pli multe fari ol unu. Mi metis la panon en la panujon. La manĝilaro estas jam sur la tablo, ankaŭ la salujo, la piprujo kaj la buterujo. Ĉu vi havas vian cigarujon ĉe vi? Mi volis fumi sed mi [43]vidas ke mi ne havas cigarojn ĉe mi. Ĉu ne estas ankoraŭ tempo por la tagmanĝo? Mi estas tre malsata, mi manĝos pli ol hieraŭ. Ni tagmanĝos hodiaŭ je duono de la sesa. La kuvo estas pli granda ol la sitelo. La domo de mia frato estas la plej alta el ĉiuj domoj en la strato.

Vertaal in Esperanto:

Zij zette de flesch en het glas op de tafel. Deze tafel is grooter dan die van mijn broeder. Dit gebouw is hoog, de kerk is hooger, maar de toren is het hoogst. Van mijne broeders ben ik de grootste. Wat loopt het snelst? Ik verlangde den hamer en hij gaf mij de tang. Zoudt gij mij uw mes willen geven, want het is scherper dan het mijne. Het weêr was zoo slecht, dat ik niet kon komen. Zij schrijft mooi, uw zuster schrijft minder mooi, maar uwe vriendin schrijft het minst mooi. Gij loopt vlugger dan uw zuster. De jager ging in den vroegen morgen het bosch in. Ik heb mijn geldbeurs verloren. Ik schroefde het deksel van de kist. Gisteren was het weder schooner dan nu. Geef mij dien vingerhoed. Ik heb hem niet gezien. Hij ging in de houtloods en nam hout mee om het fornuis aan te maken. Ik waschte mijn handen beter dan gij. Het paard loopt het vlugst. Wanneer hebben wij den laatsten dag van de maand?

[Inhoud]

Tiende Les.

Deelwoorden.

Deelwoorden zijn van werkwoorden afgeleid en stellen de werking voor als een voorbijgaande eigenschap of toestand.

De Nederlandsche taal heeft 2 deelwoorden en wel het *tegenwoordig deelwoord*, dat de werking of handeling voorstelt als nog voortdurende en het *verleden deelwoord*, dat de werking voorstelt als afgelopen.

Het *tegenw. deelwoord* eindigt in 't Nederlandsch op **d** en het *verl. deelwoord* begint meestal met **ge**, als: loopen, loopend, geloopt; leeren, leerend, geleerd; slaan, slaand, [44]geslagen; zien, ziend, gezien; vernemen, vernemend, vernomen; begeeren, begeerend, begeerd.

't Esperanto nu heeft, behalve een tegenw. en een verl. deelwoord, ook nog een **toekomend deelwoord**, wat wij omschrijven met het woord **zullende** vóór het werkwoord, bijv.: zullende lopen, zullende leren, zullende slaan enz.

Verder worden deze 3 deelwoorden onderscheiden in **bedrijvende** en **lijdende** deelwoorden.

Bedrijvende deelwoorden hebben altijd betrekking op den persoon, die de werking verricht en worden gevormd van de werkwoorden, door achter den stam te voegen:

voor den *tegenw. tijd* de uitgang **anta**;

voor den *verl. tijd* de uitgang **inta**;

voor den *toek. tijd* de uitgang **onta**.

Lijdende deelwoorden hebben altijd betrekking op den persoon of de zaak, die de handeling lijdt of ondergaat en worden gevormd van de werkwoorden, door achter den stam te voegen:

voor den *tegenw. tijd* de uitgang **ata**;

voor den *verl. tijd* de uitgang **ita**;

voor den *toek. tijd* de uitgang **ota**.

Let wel op de overeenkomst van de uitgangen der *deelwoorden* met die van de reeds geleerde uitgangen der *werkwoorden*, n.l.:

tegenw. tijd uitg. **as**, tegenw. deelw. uitg. **anta** of **ata**;

verl. tijd uitg. **is**, verl. deelw. uitg. **inta** of **ita**;

toek. tijd uitg. **os**, toek. deelw. uitg. **onta** of **ota**.

Hieronder volgen de verschillende deelwoorden van het werkwoord *bati* met de Nederlandsche beteekenis:

bati	= slaan;
batanta	= slaande;
batinta	= geslagen hebbende;
batonta	= zullende slaan;
batata	= geslagen wordende;

batita	= geslagen zijnde;
batota	= zullende geslagen worden.

[45]

Deelwoorden hebben den *bijvoeglijken* uitgang **a** als ze op zelfst. n.w. of voornaamwoorden betrekking hebben, bijv.:

la falanta ŝtono	= de vallende steen;
la falinta ŝtono	= de gevallen steen;
la falonta ŝtono	= de steen, die vallen zal;
la batata knabo	= de geslagen wordende jongen (de jongen, die geslagen wordt);
la batita knabo	= de geslagen zijnde jongen (de jongen, die geslagen werd);
la batota knabo	= de jongen, die geslagen zal worden.

Deelwoorden kunnen ook *zelfst n.w.* worden en krijgen dan den uitgang **o**. Deze zelfst. n.w. duiden tevens aan of de persoon, die genoemd wordt, bezig is de handeling te verrichten (*anto*), of hij de handeling reeds verricht heeft (*into*) of dat hij deze nog verrichten moet (*onto*). Voor den lijdenden vorm zijn deze uitgangen resp. *ato*, *ito* en *oto*, bijv.:

savanto	= iemand die redt, dus 'n redder;
savinto	= iemand die gered heeft;
savonto	= iemand die zal redden;
savato	= iemand die gered wordt;
savito	= iemand die gered is;
savoto	= iemand die gered zal worden.

Aanmerking: Men verwarre de beteekenis van den uitgang **anto** niet met dien van het achtervoegsel **isto**. Waar **isto** een beroep of een ambacht te kennen geeft, duidt **anto** slechts een persoon aan, die een werking of handeling verricht, zonder daarvan een beroep te maken.

Vergelijk: skrib**isto** = beroepsschrijver, skrib**anto** = iemand die schrijft; kant**isto** = beroepszanger, kant**anto** = iemand die zingt; hak**isto** = (hout)hakker van beroep, hak**anto** = iemand die hakt.

Verder kunnen deelwoorden *bijwoordelijk* gebruikt worden (met uitgang *e*) als ze te kennen moeten geven, dat de handeling, die ze uitdrukken, een andere handeling vergezelde, voorafging of volgde, bijv.:^[46]

La virino laboras **kantante** = de vrouw werkt (al) zingende (terwijl zij zingt).

Trov**inte** pomon, mi ĝin mangis = Een appel gevonden hebbend, at ik hem op.

Skrib**onte** mi prenis mian plumigon = Zullende schrijven nam ik mijn penhouder.

Vok**ate**, la knabo estis en la ĝardeno = De knaap, geroepen wordende, was in den tuin. (*Toen de knaap geroepen werd, was hij in den tuin*).

Vok**ite**, la knabo tuj venis = geroepen geworden zijnde, kwam de knaap dadelijk. (*Toen de knaap geroepen geworden was, kwam hij dadelijk*).

Vok**ote**, la knabo estis jam en la ĉambro = Geroepen zullende worden, was de knaap reeds in de kamer. (*Toen de knaap geroepen zou worden, was hij reeds in de kamer*).

Wanneer achter de w.w. *zien, hooren, voelen, vinden* enz. (waarnemingswerkwoorden) in denzelfden volzin een ander werkwoord volgt, dat in den Nederl. zin in de onbepaalde wijs staat, moet dit in 't Esperanto als *deelwoord* gebruikt worden, bijv.:

Ik zag het paard vallen	= Mi vidis la ĉevalon falantan.
Wij hoorden hem spreken	= Ni aŭdis lin parolantan.
Ik voel den regen vallen	= Mi sentas la pluvon falantan.

Het brengt eenige moeilijkheid mede of achter dit deelwoord een **n** geplaatst moet worden of niet.

Neemt men nu eens het voorbeeld:

Ik zag het paard vallen.

Legt men nu den klemtoon op *zàg*, dan wil het zeggen:

Ik *zàg* het paard, dat viel.

Legt men den klemtoon op *vàllen*, dan wil het zeggen:

Ik zag dat het paard *viél*.

In de eerste beteekenis wordt het vertaald met een **n**, dus: Mi vidis la ĉevalon falantan, in de tweede beteekenis zonder **n**, dus: Mi vidis la ĉevalon falanta.^[47]

Zoals men dus ziet, wordt het deelwoord gebruikt met een **n**, wanneer het aangeeft den toestand, waarin, of de omstandigheid, waaronder de persoon of zaak verkeert. Zonder **n**, wanneer men speciaal de werking aan wil duiden, die de persoon of zaak verricht. Inplaats van het deelwoord zonder **n** mag men ook de onbepaalde wijs gebruiken. Bijv.: Ik zag hem lopen = Mi vidis lin kuranta, of Mi vidis lin kuri.

De beteekenis is dan dus: ik zag, dat hij liép.

Achtervoegsels **ul** en **ad**.

Ul(o) duidt personen aan die het kenmerk bezitten door het grondwoord uitgedrukt, bijv.:

juna = jong, junulo = jongeling.

maljuna = oud, maljunulo = grijsaard,

kontraŭ = tegen, kontraŭulo = tegenstander.

Somtijds heeft **ulo** ook betrekking op dieren en heel zelden op voorwerpen, bijv.:

piedo = voet, kvarpiedulo = viervoetig dier.

korno = hoorn, kornulo = hoorndier.

masto = mast, dumastulo = tweemaster.

Ad(i of o) drukt uit dat de werking niet als een voorbijgaande, maar als een voortdurende handeling of als een toestand moet worden gedacht, bijv.: paroli = spreken, paroladi = voortdurend spreken (redeneeren), parolado = redevoering; movi = bewegen, movadi = voortdurend bewegen, movado = beweging; progresi = vorderen, progresadi = voortdurend vorderen, progresado = vooruitgang.

Wanneer de onbepaalde wijs van een werkwoord in 't Nederl. als een zelfst. n.w. gebruikt wordt, dan wordt dit gewoonlijk in 't Esperanto vertaald door achter den stam van het werkwoord **ado** te plaatsen, bijv.: Het drinken van zuiver water is gezond = La trinkado de pura akvo estas saniga.^[48]

Leer van buiten:

pano

brood

bulko

broodje, kadetje

tritiko

tarwe

faruno	meel (bloem)
pasto	deeg
supo	soep
kapro	geit
ŝinko	ham
lardo	spek
ansero	gans
anaso	eend
meleagro	kalkoen
kuniklo	konijn
leporo	haas
fiŝo	visch
besto	dier, beest
haringo	haring
salmo	zalm
sardelo	sardine
ezoko	snoek
legomo	groente
ŝanco	kans
freŝa	versch
ranca	rans
franca	fransch
flandra	vlaamsch
mordi	bijten
sorbi	slorpen
soifi	dorst hebben
drinki	overmatig drinken
fumi	rooken

baki	bakken
boli	koken
friti	bakken (braden)
roŝti	roosteren
ĉasi	jagen
ŝteli	stelen
diferenci	verschillen
tamen	nochtans, evenwel
uzi	gebruiken
tremi	beven
verki	schrijven (v. boeken)

Vertaling:

Junulo, maljunulo, junulino, belulino, feliĉulo, malfeliĉulo, blindulo, riĉulo, malriĉulo, avarulo, ĉasaĵo, terpomo, drinkejo, panisto, ŝtelisto, policejo, kantado, ridado, dormado, parolado, uzado.

Vertaal in Esperanto:

Lieveling, een doove, een slechtaard, jager, drank, drinkebroer, zoetigheid (iets zoets), een rooker, een schrijver, zanger, redder, dief, tarwekorrel, varkensvleesch.

Vertaling:

Mi manĝis la roŝtitan panon. El la junuloj de mia vilaĝo, la filo de la meblisto estas la plej bela. La maljunulo ekglitis, falis teren, kaj bela knabino helpis lin. La blindulo trovas ^[49]la vojon per la palpo. Mi trovis lin dormantan sur la kanapo. Mi vidis sitelon starantan en la kuirejo. Mi vidis lin parolantan en la ĉambro. Salutante li foriris. Kiam mi skribas leteron, mi estas skribanto kaj kiam mi verkas libron, mi estas verkisto. Mi ne povis legi la skribitan leteron. La batota knabo estis en la ĝardeno. Mia en Roterdamo loĝanta amiko vizitos min morgaŭ. La konstruita domo estas tre bela. La konstruota domo estos tre alta. La seĝo staris antaŭ la fermita fenestro. Oni povas diri: “mi soifas” kaj ankaŭ “mi havas soifon”. Knabineto, tremanta pro malvarmo, kuris sur la strato. La parolonto venos en la urbon morgaŭ je la sepa vespere.

Vertaal in Esperanto:

Ik hoorde haar zingen (vertaal zingende) in den salon van mijne tante. Ik zie het kind spelen (vertaal spelende). De redder loopt met den geredde. Het brood in de broodbak is niet versch, het

is oudbakken. Etende menschen spreken niet veel, slapende menschen spreken nog minder. Op de straat gekomen zijnde, zag ik een vrouw, weenende van de koude. Een bijtende hond. De beminnde moeder loopt met het beminde kind. Groetende kwam hij binnen. De jonge man en de jonge vrouw zijn op het veld, spelende met de kinderen. De ooms en tantes waren in den tuin en spraken over het mooie weder. Zingende kinderen zijn vroolijke kinderen. Brood is een voedsel voor mensch en dier. Hij zal veel geld geven aan de arme kinderen van de groote stad. Wie heeft den man zien loopen? Wie hoorde den jongen lachen? De redevoering was kort maar krachtig. Het voortdurend gezang van mijn buurman, den geheelen dag van den morgen tot den avond, is niet zeer aangenaam voor den hoorder.

[Inhoud]

Elfde Les.

Samengestelde Tijden.

Tot hiertoe hebben we geleerd de werkwoordelijke uitgangen **as**, **is**, **os** en **us**. Dit noemt men de uitgangen der *enkelvoudige tijden*.^[50]

Er zijn ook nog *samengestelde tijden*.

De samengestelde tijden worden gevormd door verbinding van het hulpwerkwoord **esti** in de enkelvoudige tijden, met de deelwoorden.

Aanmerking: Daar de Nederlandsche taal twee hulpwerkwoorden van tijd heeft, n.l. *zijn* = **esti** en *hebben* = **havi**, is men zeer dikwijls geneigd ook in 't Esperanto *havi* als hulpwerkwoord te beschouwen. Wees dus op uw hoede en gebruik, ook al staat in het Nederl. het werkwoord hebben in verband met een ander werkwoord, steeds het hulpwerkwoord **esti** = *zijn*.

Zeg ik bijv.: *ik eet* = *mi manĝas*, dan ben ik bezig met eten, dus: *ik ben etende* = *mi estas manĝanta*.

Zeg ik: *ik at* of *ik heb gegeten* = *mi manĝis*, dan zegt dit, dat ik nu klaar ben met eten. Gebruikt men nu in 't Nederlandsch het hulp w.w. *zijn*, dan wordt het: *ik ben gegeten hebbende* = *mi estas manĝinta*.

Zeg ik nu: *ik had gegeten*, dan zegt dit dat ik op zeker tijdstip, dat voorbij is, reeds klaar was met eten, dus: *ik was gegeten hebbende* = *mi estis manĝinta*.

In dit laatste geval hebben we dus feitelijk een dubbelen verleden tijd, want ik spreek over iets in 't verleden, hetgeen toen al verleden was, zooals:

Toen hij gisteren bij mij kwam, had ik reeds gegeten = *Kiam li hieraŭ venis ĉe mi, mi jam estis manĝinta*.

Ik vertel dus heden, dat hij gisteren bij mij kwam, en dat ik toen reeds klaar was met eten.

Voor zulke gevallen (dus voor de voltooid verleden tijd) moet men in 't Esperanto steeds de samengestelde tijden gebruiken.

De voltooid tegenwoordige tijd (ik heb gegeten = mi estas manĝinta) moet alleen dan in den samengestelden tijd gebruikt worden, wanneer men speciaal te kennen wil geven dat een handeling reeds gebeurd is, bijv.: Leeft hij nog? = Ĉu li vivas ankoraŭ? Neen, hij is gestorven = Ne, li estas mortinta.

Deze zelfde regel kan ook in 't Nederl. toegepast worden. Ik kan evengoed zeggen: Ik at gisteren bij mijn oom, als: ik heb gisteren bij mijn oom gegeten. Hiervoor gebruikt men dus in 't Esperanto zooveel mogelijk den enkelvoudigen tijd.^[51]

Hieronder volgen de samengestelde tijden van het werkw. laŭdi = prijzen.

Bedrijvenden vorm.

mi estas			ik ben
vi estis	laŭdanta		gij waart
li estos			hij zal zijn
ŝi estus			zij zou zijn
mi estas		ik ben	
vi estis	laŭdinta	gij waart	geprezen hebbende
li estos		hij zal zijn	
ŝi estus		zij zou zijn	
mi estas		ik ben	
vi estis	laŭdonta	gij waart	zullende prijzen of op 't punt van te prijzen.
li estos		hij zal zijn	
ŝi estus		zij zou zijn	

Lijdenden vorm.

esti laŭdata	=	geprezen wordende.
esti laŭdita	=	geprezen zijn.
esti laŭdota	=	op 't punt van geprezen te worden of

			zullende geprezen worden.
estu laŭdata	=		word geprezen.
			weest geprezen wordende.
estu laŭdita	=		wees geprezen.
			weest geprezen geworden zijnde.
estu laŭdota	=		wees geprezen zullende worden.
			wees op 't punt van geprezen te worden.
estante laŭdata	=		wordende geprezen.
estante laŭdita	=		zijnde geprezen.
estante laŭdota	=		op 't punt zijnde van geprezen te worden.
mi estas			ik word
vi estis	laŭdata		gij werd
li estos			hij zal worden
ŝi estus			zij zou worden
mi estas			ik ben
vi estis	laŭdita		gij waart geprezen geworden.
li estos			hij zal zijn
ŝi estus			zij zou zijn

[52]

mi estas		ik ben	
vi estis	laŭdota	gij waart	op 't punt van geprezen te worden.
li estos		hij zal zijn	
ŝi estus		zij zou zijn	

Daar de deelwoorden in de samengestelde tijden altijd *bijvoeglijk* gebruikt zijn, krijgen ze in het meervoud ook den meervoudsuitgang.

Het kan ook voorkomen, dat in 't Nederlandsch de enkelvoudige tijd gebruikt wordt, waarvoor in 't Esperanto de samengestelde tijd gebruikt moet worden.

Wanneer bijv. in één zin twee handelingen verricht worden, waarvan de eene reeds aan den gang was, toen de andere begon, dan moet de handeling, die reeds aan den gang was, in den samengestelden tijd gebruikt worden, bijv.:

Ik las een boek, toen hij mij riep = Mi estis leganta libron, kiam li vokis min.

Leer van buiten:

asparago	asperge
brasiko	kool
salato	salade
lentoj	linzen
bulbo	ui
frukto	vrucht
citrono	citroen
kuko	koek
piro	peer
ĉerizo	kers
frago	aardbei
frambo	framboos
daktilo	dadel
nukso	noot (in't algemeen)
juglando	noot (okkernoot)
avelo	hazelnoot
peco	stuk
mielo	honig
oleo	olie
vinagro	azijn
mustardo	mosterd

lakto	melk
servico	servies
fromaço	kaas
kafo	koffie
teo	thee
çokolado	chocolade
akvo	water
vino	wijn
biero	bier
brando	brandewijn
pipo	pijp
objekto	voorwerp
estonteco	toekomst
linio	lijn, linie
loterio	loterij
ondo	golf
tendo	tent
antaŭdiri	voorspellen
malfrui	laat komen
fabriki	vervaardigen
sveni	bezwijmen
sopiri	zuchten
heredi	erven
dika	dik
rekta	recht
sen	zonder
jen estas	hier is

Vertaling:

Laktujo, laktejo, pirujo, peceto, pipego, antaŭdiro, senharulo, sopiro, heredaĵo, heredanto, kafejo, kafujo, kafopoto, ŝafido, malrekta, maldika.

Vertaal in Esperanto:

Koffiehuis, bierhuis, kerseboom, theebus, theepot, voortdurend zuchten, kaaspakhuis, sigarettenpijpje, ontbijt, middagmaal, avondmaal, iemand die altijd laat komt, iemand die dik is.

Vertaling:

La infano estas kisanta la patrinon. La infano estas kisata de la patrino. La knabo estis batanta la hundeton. La hundeto estis batata de la knabo. Li estos leganta mian leteron. Tiu letero estos legata de ŝi. La knabino estas skribinta leteron al sia avino. Mi estas skribonta. Mi estas amata de mia patrino. Vi estas vidita en la ĝardeno de mia najbaro. Tiu ĉi domo estas konstruata de mia frato. La fenestro estis fermita longe, sed mi malfermis ĝin. La tuta planko estis kovrita de malpuraĵoj. Mi estis skribonta longan leteron al vi, sed mi ne havis tempon. Kiam ni eliris la preĝejon, ni estis vidataj de nia najbaro. Mi estas balainta la malpuraĵojn sur la planko kaj nun mi lavos la manĝilaron. La poliestro estis elironta, kiam malriĉa virino demandis por paroli kun li.

Vertaal in Esperanto:

Zoudt gij mij uw mes willen geven, want het is scherper dan het mijne. Water is de beste en gezondste drank. Het weêr was zoo slecht, dat ik niet komen kon. Uwe zuster zou niet zoo vroeg aangekomen zijn als gij, indien zij niet vroeger vertrokken was dan gij. In den tuin van mijn buurman staan vele appel- en pereboomen; zij dragen veel vruchten, welke spoedig rijp zullen zijn. Zeg aan de dienstbode, dat zij de theepot en het servies in den tuin brengt (portu). Wij kunnen met het schoone weêr thee drinken in den tuin. Indien gij hongerig zijt, hier is kalfsvleesch, groenten en aardappelen; eet zooveel (tiom, kiom) ^[54]gij wilt. Mijn dorst is grooter dan mijn honger. Hebt gij dorst, hier is water, bier en wijn. Toen ik gisteren thuis kwam bemerkte ik, dat ik mijn geldbeurs had verloren. Hebt gij ook gehoord of (ĉu) ze gevonden is (geworden). Ik kan het u niet zeggen, maar ga naar het politiebureau en zeg het aan den politiebeambte, die daar is. Daar ik hard geloopt had, was ik zeer vermoeid.

[\[Inhoud\]](#)

Twaaifde Les.

Onpersoonlijke Werkwoorden.

Onpersoonlijke werkwoorden noemen een werking, die aan geen persoon of zaak wordt toegeschreven; zij geven alleen het bestaan, het plaats vinden van de werking te kennen, zonder te vermelden wie de werking verricht.

De woordjes **het**, **'t** of **er** die er vóór staan, worden niet vertaald, bijv.: het regent = pluvas, 't hagelt = hajlas, het stormt = ventegas.

Het deelwoord van onpers. w.w. neemt den *bijwoordelijken* vorm aan, bijv.: estis pluvinte = het had geregend.

Ook in andere volzinnen bezigt men den bijwoordelijken vorm, als het onpers. w.w. geen betrekking heeft op een zelfst. n.w., bijv.:

Het is gevaarlijk = estas danĝere.

het is noodig = estas necese.

het is warm = estas varme.

Het woordje *er* in uitdrukkingen als: *er is*, *er was*, *er zijn*, *er waren*, enz., wordt niet vertaald en wordt dus alleen *estas*, *estis* enz.

Achtervoegsels **ig** en **iĝ**.

Ig(i) beteekent iets of iemand in den toestand brengen door het grondwoord uitgedrukt, bijv.:

bruli = branden, bruligi = doen branden.

varma = warm, varmigi = warm maken.

granda = groot, grandigi = groot maken.

fali = vallen, faligi = laten of doen vallen.

[55]

Aanmerking: Men zij voorzichtig met de vertaling van het werkwoord laten = lasi.

Laten heeft twee beteekenissen n.l. een waarin geen verandering in den toestand gebracht wordt en een waarin wel verandering in den toestand gebracht wordt.

In het eerste geval vertaalt men lasi en in het tweede geval wordt *laten* samengesmolten met het bijbehorende werkwoord door hierbij het achtervoegsel **ig** te gebruiken.

Bijv.: Laat de dokter komen, wordt vertaald (zonder verandering van den toestand) Lasu veni la kuraciston, en (met verandering van den toestand) Venigu la kuraciston.

Verder wordt in de Ned. taal de aanvoegende wijs (welke de handeling voorstelt als gewenscht, uitgang **u**) veelvuldig uitgedrukt met het werkwoord **laten**. Dit laten mag nooit vertaald worden

met het Esperanto werkwoord **lasi** daar n.l. een verandering in den toestand wordt gebracht, bijv.:

laat ons leeren = ni lernu.

laat ons gaan = ni iru.

laat ons beginnen = ni komencu.

Iĝ(i) beteekent worden, zich maken, of in den toestand komen, wat het grondwoord uitdrukt, bijv.:

pala = bleek, paliĝi = bleek worden.

sidi = zitten, sidiĝi = zich nederzetten, gaan zitten.

fari = doen (maken), fariĝi = worden, ontstaan, zich tot maken.

Wederkeerige of Terugwerkende Werkwoorden.

Dit zijn werkwoorden, die een *wederkeerigheid* of *terugwerking* aanduiden en waarbij het *onderwerp* van den zin tevens het *voorwerp* der handeling is.

Deze werkwoorden worden in 't Esperanto in 3 groepen verdeeld, n.l.:

1e. Werkwoorden, die de wederkeerigheid in zich sluiten,

bijv.: ĝoji = zich verheugen, mi ĝojas = ik verheug mij.

enui = zich vervelen, mi enuas = ik verveel mij.

kutimi = zich gewennen, mi kutimas = ik gewen mij.

imagi = zich verbeelden, mi imagas = ik verbeeld mij.

erari = zich vergissen, mi eraras = ik vergis mij.^[56]

venĝi = zich wreken, mi venĝas = ik wreek mij.

konduti = zich gedragen, mi kondutas = ik gedraag mij.

memori = zich herinneren, mi memoras = ik herinner mij.

2e. Werkwoorden, die een handeling uitdrukken, die men zichzelf of een ander kan doen ondergaan, bijv.: lavi = wasschen (men kan zichzelf en een ander wasschen).

De wederkeerigheid wordt uitgedrukt door de pers. voornaamwoorden in den lijdenden vorm, dus met **n**, bijv.:

mi lavas min = ik wasch mij.

li lavas sin = hij wascht zich (vergelijk 4e les).

ni lavas nin = wij wasschen ons.

3e. Werkwoorden, waarbij het onderwerp door de werking, die het werkwoord voorstelt, in een bepaalden toestand komt, dat het wordt (*iĝas*) wat het grondwoord te kennen geeft. In dit geval gebruikt men het achtervoegsel **iĝ**, bijv.:

zich nederzetten = sidiĝi (in zittenden toestand komen).

zich nederleggen = kuŝiĝi (in liggenden toestand komen).

zich buigen = kliniĝi (in gebogen toestand komen).

Leer van buiten:

vesto	kleedingstuk
veŝto	mouwvest, vest
jako	jas
pantalono	broek
gamaŝo	slobkous
robo	kleed, japon
jupo	rok
mantelo	mantel
surtuto	overjas
ŝtrumpo	kous
ŝuo	schoen
kravato	halsdoek, das
ĉemizo	hemd
maniko	mouw

manumo	manchet
kolumo	halsband
štofo	stof
tolo	linnen
tuko	zakdoek, doek
ganto	handschoen
kufo	muts
soldato	soldaat
ĉapelo	hoed
poŝo	zak
brava	dapper
simila	gelijkend
preta	gereed
ĝentila	beleefd
ĉarma	bevallig
aĉeti	koopen
pagi	betalen
levi	opheffen
butonumi	toeknoopen
kombi	kammen
ornami	versieren
konsumi	verbruiken ^[57]
naski	baren
scii	weten
malgraŭ	niettenegstaande
preskaŭ	bijna
aparte	ter zijde, afzonderlijk
kaj tiel plu (k. t. p.)	en zoo voort, enz.

jen estas

zie hier, hier is, hier zijn

Vertaling:

Grandiĝi, pligrandiĝi, plibonigi, juniĝi, plijuniĝi, paliĝi, rapidiĝi, naskiĝi, devigi, fariĝi, purigi, dikiĝi, maldikiĝi, interesiĝi, sciigi.

Vertaal in Esperanto:

Neusdoek, grooter maken, tevreden stellen, geruststellen, ongerust worden, rijk worden, beleefdheid, schoenmaker, versiersel, verbruik, handschoenendoos, een dapper mensch, jong maken, jonger maken, oud maken, ouder maken.

Vertaling:

La belaj vestoj ne estas bonaj por vi, vi malpurigos ilin en unu tago. Matene, mi vekigas je la sepa. Tiu ĉapelo plijunigas vin kelkajn jarojn. Via kantado malsanigos min. Kiam mia amikino aŭdis, ke ŝia patrino estas tre malsana, ŝi paliĝis kaj rapidiĝis hejmen. Se vi ne estis devigita por eliri, mi kredas ke vi ĉiam restus hejme kaj vi bone scias, ke la kuracisto estas dirinta, ke vi devas eliri almenaŭ dum unu horo. Mi kredas ke la vivado sur la kampo sanigas vin, vi dikiĝas kaj via vizaĝo ne estas plu pala. Mia poŝhorloĝo estas pli bela ol la via, ĉar la mia estas pli nova ol la via, sed mi kredas ke la via estas pli forta ol la mia. Mi ĝojas pri via feliĉo. Mi lavas min en la lavvazo. Ŝi lavis sian infanon en la kuvo. Mi kutimis manĝi tre malmulte. Vi treege dikiĝas. Vi ne plu povas iri tra la pordo. Mi prenis mian surtuton kaj mi foriris. Mi sidiĝis sur la seĝon, starantan apud la pordo.

Vertaal in Esperanto:

De laarzenmaker maakt schoenen en laarzen. Hij wordt soldaat. In ons land bevinden zich geen bergen, maar slechts heuvels. In den zak van mijn broek draag ik een geldbeurs en in den zak van mijn overjas draag ik een portefeuille (paperujon). In mijn schrijftafel bevinden zich vier laden. In plaats van koffie gaf hij mij thee. De hoorders verlieten (forlasi) de zaal. Hij liet den geneesheer [58] komen. De versiering van de kamer was zeer mooi. De kamer zal vergroot worden. Hij wascht zich zonder water. Mijn overjas heeft me rijk gemaakt. De gierigaard is rijk geworden door gierigheid. De geslagen kinderen weenen. Mijn broek is te lang. Ik breng mijn schoenen naar den schoenmaker. Een dapper mensch is een dappere. Hare handschoenen zijn vuil, zij moet ze wasschen. Een mantel is een kleedingstuk voor vrouwen en meisjes. Ik had mijn manchet verloren, maar ik heb ze gevonden in den kist met gereedschappen. Ik zag een zeer groote stad, waarin zich aanhangers van onze vijanden bevonden. De 20ste Februari is de een en vijftigste dag van het jaar. Hij las: "ten vierde, de vogel vloog over het veld". Al sprekende ging hij zitten. Hij sprak over een nieuwe taal.

[Inhoud]

Dertiende Les.

Korelativoj.

De op achterin bijgevoegde tabel genoemde woordjes zijn verschillende soorten van *voornaamwoorden* of *bijwoorden*, die dienen als *vragende v.n.w.*, *bezittelijke v.n.w.*, *vragende bijwoorden* enz. Deze woordjes noemt men **korelativoj**.

De bovenste rij van de tabel, dus **ia**, **io**, **iu**, **ie**, **ial**, **iam**, **iel**, **iom** en **ies** noemt men de *grondwoorden* waarvan de andere gevormd worden. Ze worden in onbepaalde betekenissen gebruikt.

Die welke beginnen met k	zijn vragend;
Die welke beginnen met t	zijn aanwijzend;
Die welke beginnen met ĉ	zijn alles omvattend;
Die welke beginnen met nen	zijn ontkennend.

De korelativoj op **ia** en **iu** kunnen den meervoudsuitgang hebben, terwijl **ia**, **iu**, **io** en **ie** een **n** na zich kunnen krijgen.

Eenige korelativoj worden ook wel *zelfstandig* of *bijvoeglijk* gebruikt, bijv.:

la kialo = het waarom; kioma = hoeveelste.

Korelativoj op ia en io.

Korelativoj op **ia** zijn bijvoeglijk en bepalen iets omtrent de hoedanigheid of de soort.^[59]

Ia = de een of andere, een zekere, eenigerlei, bijv.:

Ian tagon mi donos al vi la monon = De een of andere dag zal ik u het geld geven.

Li aĉetis iajn nuksojn = Hij kocht de een of andere soort noten.

Kia = welke, wat voor een, welke soort van, bijv.:

Kiajn nuksojn vi preferas? = Welke (soort van) noten verkiest gij?

Tia = zoodanig, dusdanig, dergelijk, zulk een, zulk een soort, bijv.:

Tia ĉapelo kostas kvin guldenojn = Zoo'n (zulk een) hoed kost vijf gulden.

Ĉia = elke soort van, iedere soort, elk, ieder, bijv.:

Ĉia persono bezonas monon = Elk mensch heeft geld nodig.

Nenia = geen enkele soort van, geen enkel, bijv.:

Li konas nenian floron = Hij kent geen enkele (soort van) bloem.

Korelativoj op **io** zijn zelfstandig en worden alleen voor zaken gebruikt. Ze hebben dan ook nooit een zelfst. n.w. achter zich.

Io = iets, het een of ander, bijv.:

Io kuŝis sur la tablo = Iets lag op de tafel.

Mi vidis ion = Ik zag iets.

Kio = wat? (vragend voornaamwoord) bijv.:

Kio povas manĝi? = Wat kan eten?

Kion vi vidas? = Wat ziet gij?

Tio = dat.

Tio estas bela = Dat is mooi.

Mi vidis tion = Ik zag dat.

Tio ĉi of **ĉi tio** = dit (in de nabijheid) bijv.:

Tio ĉi devas esti bona = Dit moet goed zijn.

Mi portos tion ĉi = Ik zal dit dragen.

Ĉio = alles, alle, elk ding, bijv.:

Ĉio estas en la butiko = Alles is in den winkel.

Li scias ĉion = Hij weet alles.

Nenio = niets, niet een enkel ding, bijv.:

Nenio falis = Niets viel.

Mi aŭdis nenion = Ik hoorde niets.^[60]

Achtervoegsels em en ebl.

Em(a) vormt woorden, die de neiging uitdrukken tot hetgeen het grondwoord (meestal een werkwoord) uitdrukt, of de gewoonte van de hoedanigheid, in het grondwoord gelegen, bijv.:

kredi = gelooven, kredema = lichtgeloovig.

mensogi = liegen, mensogema = leugenachtig.

babili = babbelen, babilema = babbelachtig.

Ebl(a) drukt de mogelijkheid uit van hetgeen het grondwoord (altijd een werkwoord) beduidt, bijv.:

vidi = zien, videbla = zichtbaar.

legi = lezen, legebla = leesbaar.

aŭdi = hooren, aŭdebla = hoorbaar.

Leer van buiten:

butono	knoop
broso	borstel
sapo	zeep
juvelo	juweel
rubando	lint
galono	boordsel
punto	kant
kotono	katoen
lano	wol
silko	zijde
veluro	fluweel
arĝento	zilver
oro	goud
bastono	stok

ombrelo	regenscherm
magazeno	magazijn
butiko	winkel
bazaro	bazar
lukso	pracht
truo	gat
speco	soort
elefanto	olifant
spongo	spons
broĉo	borstspeld
ringo	ring
ĉeno	ketting
galoŝo	overschoen
ĉifono	vod, lor
fadeno	draad
difekta	beschadigd
delikata	fijn, teeder
eleganta	sierlijk
simpla	eenvoudig
falsa	valsch, vervalscht
ebla	mogelijk
aminda	beminnelijk
sindona	dienstwillig
kompreni	begrijpen, verstaan
interesi	aanbelangen
intenci	voornemens zijn
preferi	verkiezen
ŝanĝi	ruilen, verwisselen

ĵuri	zweren, eed doen
alia	andere
cetera	overige
kelka, kelke da	eenige
multa, multe da	veel
malmulta, malmulte da	weinig
tuta	gansch
kiu ajn	wie het ook zij

[61]

Vertaling:

Eble, juvelisto, ĉenero, ĉifonisto, ĉifonuĵo, lana, kombilo, levilo, ĝentilaĵo, edziĝo, poŝhorloĝo, falsisto, legebla, kredema, kredebla, dormema, trinkebla, drinkema, pagebla, uzebla, preferebla.

Vertaal in Esperanto:

Zilvergeld, eenvoudigheid, jonge olifant, knoopsgat, school, leerling, schoolhoofd, onderwijzer, portefeuille, inktkoker, leerboek, leesboek, verstaanbaar, leerzaam, schrijver, werkzaam.

Vertaling:

Ĉu vi aŭdis jam ion pri tia afero? Ne, mi aŭdis ankoraŭ nenion, sed se mi aŭdos ion, mi sciigos tion al vi. Mi donos al vi ĉion, kion mi havas. Kiam (toen) mi estis en la urbo, mi vidis en la butikoj de la juvelistoj tiajn belajn ĉirkaŭmanojn, ke mi eniris la butikon, kaj volis scii, kion ili kostis, sed mi povis aĉeti nenian. Io estas sub la tablo. Estas tempo por ĉio. Kio estas tio ĉi, kion mi vidos? Nenio estas preta; tio estas malagrabla. Estis ia truo en mia poŝo, ĉar mi perdis mian monujon. Kia lukso estas en la salono de la riĉulo. En la butikoj mi aĉetis pluvombreton. Mi sciigis tion al vi. Donu ian fadenon al mi. Mi havas nenian arĝentmonon ĉe mi. Apud la silko kuŝas la kotono rubando.

Vertaal in Esperanto:

Iets ligt op de tafel. Hij hoorde iets. Een kat liep in de kamer. Een of andere vogel zat op den toren. Wat schoon is moet eenvoudig zijn. Dat, wat gebeurde, was goed. De arme knapen konden niets geven aan den armen grijsaard. Welke (wat voor soort) kant hebt gij aan uwe japon? Wat zegt gij? Welk meisje is ongelukkig? Dat is niet waar. Welke noten eet gij? Hij kent geen enkele soort mensen. In allerlei (soort) steden bevinden zich dergelijke mensen. Welken ouderdom hebt gij? Ik had iets gezien, maar ik wist niet wat. Ik zou dit gelezen hebben, maar ik had geen

tijd. Neem de zeep uit het zeepbakje en wasch uwe handen. De ketting was van goud en de borstspeld van zilver. De gouden borstspeld is mooier dan de zilveren. Leg de borstel in de kast en knoop je jas toe.^[62]

[\[Inhoud\]](#)

Veertiende Les.

Korelativoj op iu en ie.

Korelativoj op iu kunnen zoowel voor personen als voor zaken gebruikt worden. In het eerste geval kunnen ze *bijvoeglijk* en *zelfstandig* gebruikt worden, en in het tweede geval alleen *bijvoeglijk*.

Iu = iemand, eenig, de een of andere persoon of zaak bijv.:

Iu estas en la ĉambro = Iemand is in de kamer.

Iu viro estas en la ĉambro = Een zekere man is in de kamer.

Mi vidis iun = Ik zag iemand.

Iu libro estas sur la tablo = Een zeker boek is op de tafel.

Kiu = wie of welk (vragend), bijv.:

Kiu kuras en la ĉambro? = Wie loopt in de kamer?

Kiu viro kuras en la ĉambro? = Welke man loopt in de kamer?

Kiun vi vidas? = Wien ziet gij?

Kiujn librojn li aĉetas? = Welke boeken koopt hij?

Kiu = die, welke, dat (betrekkelijk) bijv.:

La viro, kiu marŝas en la strato, estas maljuna = De man, die in de straat loopt, is oud.

La viro, kiun mi vidas, estas maljuna = De man, dien ik zie, is oud.

La libroj, kiujn mi legas, estas belaj = De boeken, welke ik lees, zijn mooi.

Tiu = die, dat, diegene, bijv.:

Tiu (viro) sidas sur la seĝo = Die (man) zit op de stoel.

Tiu libro kuŝas sur la seĝo = Dat boek ligt op de stoel.

Li legas tiujn librojn = Hij leest die boeken.

Tiu ĉi of **Ĉi tiu** = deze of dit (in de nabijheid) bijv.:

Tiu ĉi (virino) estas en la domo = Deze (vrouw) is in het huis.

Tiu ĉi krajono kuŝas sur la tablo = Dit potlood ligt op de tafel.

Mi aĉetas tiujn ĉi pomojn = Ik koop deze appelen.

Ĉiu = ieder, iedereen, elk een.

Ĉiu (infano) ludas = Elk (kind) speelt.^[63]

Ĉiun libron li havas = Elk boek heeft hij.

Mi vidis ĉiujn = Ik zag allen.

Neniu = niemand, geen, geen enkele, bijv.:

Neniu estas en la domo = Niemand is in het huis.

Li vidis neniun infanon = Hij zag geen enkel kind.

Vi legas neniun libron = Gij leest geen enkel boek.

Korelativoj op **ie** zijn plaats bepalende bijwoorden.

Ie = ergens, op de een of andere plaats, bijv.:

Li devas esti ie = Hij moet ergens zijn.

Ili marŝas ien = Zij lopen ergens heen.

Kie = waar, op welke plaats (vragend), bijv.:

Kie vi loĝas? = Waar woont gij?

Kien vi iras? = Waarheen gaat gij?

Kie = waar (betrekkelijk), bijv.:

Tie, kien ni iros, staras bela domo = Daar, waar wij heen gaan, staat een mooi huis.

Tie = daar, op die plaats, ginds, bijv.:

Tie staras ŝranko = Daar staat een kast.

Ĉu vi iras tien? = Gaat gij daarheen?

Tie ĉi of **ĉi tie** = hier, bijv.:

Ĉi tie kuŝas la libro = Hier ligt het boek.

Venu tien ĉi = Kom hier.

Ĉie = overal, op alle plaatsen, bijv.:

Ĉie mi aŭdis birdojn = Overal hoorde ik vogels.

Ni iras ĉien = Wij gaan overal heen.

Nenie = nergens, op geen enkele plaats, bijv.:

Nenie mi vidas seĝon = Nergens zie ik een stoel.

Ni iras nenien = Wij gaan nergens heen.

Achtervoegsel ind en voorvoegsel dis.

Ind(a) beteekent waardig van wat het grondwoord uitdrukt, bijv.:

kredi = gelooven,

kredinda = geloofwaardig.

bedaŭri = beklagen,

bedaŭrinda = beklagenswaardig.

Dis- beduidt verdeling of verspreiding, bijv.:

semi = zaaien,

dissemi = rondzaaien (naar alle kanten zaaien.)

kuri = lopen,

diskuri = uiteenlopen.

[64]

Leer van buiten:

laboro

werk

klaso	klasse
kajero	schrijfboek
papero	papier
folio	blad
plumo	pen
inko	inkt
krajono	potlood
libro	boek
paĝo	bladzijde
leciono	les
progreso	voortgang
apatio	onverschilligheid
fervoro	ijver
piedpilko	voetbal
muso	muis
energio	karaktersterkte
ordo	orde
babili	babbelen
lingvo	taal
litero	letter
letero	brief
bileto	briefje
adreso	adres
justa	oprecht, rechtvaardig, juist
partia	partijdig
facila	gemakkelijk
korekta	nauwkeurig
atenta	aandachtig

inteligenta	vernuftig
severa	streng
naĝi	zwemmen
forveturi	vertrekken (van treinen)
renkonti	ontmoeten
koni	kennen
lerni	leeren
instrui	onderwijzen
elparoli	uitspreken
indulgi	toegeven, ontzien, voorzichtig zijn met
memori	zich herinneren
forgesi	vergeten
pensi	denken
opinii	van meening zijn, denken
imagi	zich inbeelden
ŝanceli	wankelen
obei	gehoorzamen
klopodi	trachten
peni	pogen
erari	zich vergissen, missen
petoli	stoeien
presi	drukken
bindi	binden
observi	waarnemen
veturi	rijden
taŭgi	deugen
boji	blaffen
depost	sinds

Vertaling:

Vidinda, akceptebla, dezirinda, respektinda, respektibla, aĉetebla, aĉetema, preferinda, observebla, malfacila, malatenta, malobei, malfervoro, atenteco, skribaĵo, adresaro, bindisto, presilo, memorinda, disiri, disdoni, diskuri, dissendi, dissemi.

Vertaal in Esperanto:

Vergeetachtig, vergetenswaardig, onvergetelijk, denker, [65]leugenachtig, wetenswaardig, adresseeren, werkman, penhouder, de onderwezen wordende, papiermand, inktkoker, gemakelijkheid, iets gemakkelijks, uitstrooien.

Vertaling:

Ĉu iu el vi scias la vojon? Iu persono devas scii tion. Prenu iun libron kaj legu. Li vidis iun en la ĝardeno de nia najbaro. Kiu loĝas en Roterdamo? Kiu birdo ne povas kanti? Kiu estas tiu granda monumento? Glaso de vino estas glaso en kiu antaŭe sin trovis vino, aŭ kiun oni uzas por vino; glaso da vino estas glaso plena je vino. La domo en kiu ni troviĝas, estas konstruita en 1750. Ie en la arbaro loĝis maljunulo. Kie via frato loĝas? Antaŭe li loĝis tie sed nun li loĝas tie ĉi. Kien vi metis la ŝlosilon? Ĝi diris al mi kiu kaj kie li estas. Kiu estas la monto, kiun mi vidas tie? Tie, kie vi loĝas, mi ankaŭ volus loĝi. Kia estas la nomo de tiu, kiu vin sendis tien? Ĉiu homo povas erari. Ĉiu mezuras la aliajn per sia mezurilo. Ĉiu por si, Dio por ĉiuj. Ĉie kaj ĉiam esperantistoj estas amikoj. Dum la leciono ne estas permesate al vi rigardi ĉien. Neniu estis vidinta la infanon. Neniu homoj estis ankoraŭ sur la strato. Nenie mi vidis mian plumingon. Ĉu vi memoras ke mi diris al vi: “iru nenien”?

Vertaal in Esperanto:

Heeft iemand mijn potlood gezien? Niemand zag het sinds gisteren. Vandaag ga ik nergens heen. Mijn hoed ligt ergens. Wie kent niet het schoone boek? Hij, die tevreden is, is gelukkig. Die jongens, welke deze appels stalen, gingen daarheen. Een blad papier uit dit schrijfboek. Vandaag ontmoet ik u overal. Kan iemand mij zeggen, hoe laat de laatste trein naar Z. vertrekt? Iedereen kan u dat zeggen. Daar ik niets van uw bezoek wist, zult gij u tevreden moeten stellen met ons eenvoudig middagmaal. Wat schoon is moet eenvoudig zijn. Daar het avond werd en mijne zuster nog niet thuis was, werden wij ongerust. De salon in het huis van mijn rijken buurman was prachtig versierd ter gelegenheid van (okaze de) het huwelijk van zijn dochter. De een zei [66]dit, de andere zei dat. Waar woont hij? Waarheen brengt gij dat boek? Wij gaan daarheen. Wij gaan overal heen. Wij gaan nergens heen.

[Inhoud]

Vijftiende Les.

Korelativoj op ial en iam.

Korelativoj op **ial** duiden reden of oorzaak aan.

Ial = ergens om, om de een of andere reden, bijv.:

Li ne povis veni ial = Hij kon om de een of andere reden niet komen.

Kial = waarom, om welke reden, bijv.:

Kial li estis en la urbo? = Waarom was hij in de stad?

Tial = daarom, om die reden, bijv.:

Tial mi venis = Daarom kwam ik.

Ĉial = overal om, om elke reden, bijv.:

La knabo ridis ĉial = De jongen lachte overal om.

Nenial = nergens om, om geen enkele reden, bijv.:

Mi iras hejmen nenial = Ik ga nergens om naar huis.

Korelativoj op **iam** hebben betrekking op den tijd.

Iam = eens, ooit, op zekeren tijd, op een of anderen tijd, bijv.:

Mi venos vidi iam = ik zal eens komen zien.

Kiam = wanneer, op welken tijd, bijv.:

Kiam vi venos? = Wanneer komt gij?

Kiam = toen, in de beteekenis van als, wanneer, zoodra, bijv.:

Kiam li venis, li estis bonvena = Toen hij kwam, was hij welkom.

Ni estis elirontaj, kiam li alvenis = Wij zouden uitgaan, toen hij kwam.

Tiam = dan, toen, op dien tijd, destijds, bijv.:

Tiam estis tempo por foriri = Dan was het tijd om te vertrekken.

Ĉiam = altijd, ten allen tijde, steeds, bijv.:

Li laboras ĉiam = Hij werkt altijd.^[67]

Neniam = nooit, nimmer, op geen enkel oogenblik, bijv.:

Li venas neniam = Hij komt nooit.

Voorvoegsels ek- en re-.

Ek- duidt een werking aan, die aanvangt of van korten duur is, bijv.:

dormi = slapen,

ekdormi = inslapen.

kanti = zingen,

ekkanti = aanheffen, beginnen te zingen.

krii = roepen,

ekkrio = uitroep.

Re- duidt een herhaling der handeling aan, bijv.:

vidi = zien,

revidi = herzien.

veni = komen,

reveni = opnieuw komen.

trovi = vinden,

retrovi = opnieuw vinden, weervinden.

Leer van buiten:

koverta

omslag

historia

geschiedenis

fabelo

vertelling

fablo

fabel

verso

vers

poeto

dichter

poezio

dichtkunst

teatro

schouwburg

dramo

drama

verko

werk (letterkundig)

muziko

muziek

kolego

ambtgenoot

majstro	meester (in zijn kunst)
profesoro	leeraar
spirito	geest
animo	ziel
prudento	rede, verstand
kapabla	bekwaam
diligenta	vlijtig
saĝa	wijs
severa	streng
antikva	oud, antiek
admono	vermaning
dubi	twijfelen
konsili	aanraden
demandi	vragen
respondi	antwoorden
silenti	stilzwijgen
mensogi	liegen
prepari	bereiden
montri	toonen, aanwijzen
rakonti	vertellen
kalkuli	rekenen
konduti	zich gedragen
rekompenci	beloonen
laŭdi	prijzen, loven
admiri	bewonderen
puni	straffen
ordoni	gebieden
parkere	van buiten

vane	tevergeefs
okaze	toevallig
prosperi	bloeien, gelukken, slagen
aroganta	aanmatigend
perfidi	verraden
vitrokahelo	glasruit
kapti	vangen
okaze de	ter gelegenheid van

[68]

Vertaling:

Reveni, revidi, rediri, retrovi, ekkanti, ekgliti, ekbruligi, ekkoni, rekoni, ekdormi, resendi, verkaĵo, verkisto, muzikanto, mensogulo, maldiligenta, saĝulo, represi, ekpensi, ekkomenci, rekomenci.

Vertaal in Esperanto:

Bewonderenswaardig, lovenswaardig, strafbaar, berekenbaar, pennedoosje, vertaler, begrijpelijk, gedicht, vertelling, begrijpelijk maken, wijzer, bezienswaardigheid, omstreken, bezoeker.

Vertaling:

Vivis iam reĝo, kiu havis du filojn. Kien vi iros morgaŭ? Kial vi plendas, vi devas esti gaja, ĉar vi estas sana kaj riĉa, kaj tamen vi ĉiam estas malgaja. Mi neniam vidis ankoraŭ tiajn belajn ĉirkaŭaĵojn. Morgaŭ mi iros al amiko kiu loĝas en domo ie sur la kampo, apud mia naskiĝurbo. Kial vi do foriras? La infaneto ploradis ial, sed la patrino ne sciis kial kaj ne povis trovi la kialon. Kiam mia amikino aŭdis, ke ŝi povas foriri, ŝi rapidiĝis hejmen. De tiam ili estas amikoj. Kiam vi vizitos vian fraton, tiam salutu lin de mi. En la tiama tempo mi vizitis Parizon ĉiujare. Dek cigaroj kostas tridek cendojn, tial unu cigaro kostas tri cendojn. Tiu malsanulo ĉial estas malkontenta. Mi ĉiam leviĝas tre frue. Vi ĉiam estas malkontenta; vi ĉiam deziras ion multe pli belan. Mi ĉiam iras al la teatro. La infanoj ridas ĉial. En tiu ĉambro mi vidis nenian pentraĵon. Malesperu neniam. Mi neniam vidis ion de via laboro. Mi nenial forlasos vin. La knabo batis sian fratinon nenial. La forkurinta infano nenie estis videbla.

Vertaal in Esperanto:

Eens zag ik een groote stad, waarin altijd groene boomen stonden. Waarom deedt gij dat? Komt gij ergens om (om een of andere reden)? Neen, ik kom nergens om. Wanneer men iets doen

moet, wil men gaarne het waarom weten. Daarom (om die reden) kwam ik gisteren niet. Gij moet [69]niet overal om lachen. Gij deedt beter nergens aan te denken. Wanneer ik u de geschiedenis zal verteld hebben, dan zult gij begrijpen, waarom hij dat deed. Zaaft gij ooit zulke schoone omstreken? Neen, ik ben nog nooit in Amsterdam geweest. Zijt gij ooit gestraft geworden? Muziek is altijd aangenaam als ze goed is. Toen ik was ingeslapen, begon ik te droomen. Zij heffen een lied aan. Na langen tijd sliep ik in en droomde een schoonen droom. Herinnert gij u nog den dag, dat gij den eersten keer naar school gingt? Die dag is niet licht te vergeten (onvergetelijk). De onderwijzer staat voor de klasse en gebiedt den kinderen, dat zij zullen zwijgen (silentu). Het onderwijs begint. Indien de leerlingen zeer vlijtig zijn geweest, zal de onderwijzer hun een mooie geschiedenis vertellen. Hebt gij uw portefeuille verloren? Ik heb er een gevonden. U spreekt dat woord niet goed uit. Toon mij uw hand en ik zal u zeggen wie gij zijt. Verstaat gij mij? Neen, mijnheer, ik heb u niet verstaan. Ik moet hem bewonderen. Hij liegt alsof het gedrukt is. Antwoord, wanneer men u iets vraagt. De leerlingen waren zeer vlijtig.

Lees- en Vertaal oefening:

MALFELIÇA KOMERCISTO.

Juna homo, kiu en sia urbo havis nenian okupon, venis Londonon por serĉi helpon ĉe unu sia parenco. Tiu ĉi lasta donis al li kelkan nombron da ĉapoj kaj konsilis al li stari sur la strato kaj vendi ilin. Ĝoja, ke li nun povos iom perlabori, la junulo prenis la ĉapojn kaj iris kun ili sur unu homplenan straton kaj sidiĝis en unu oportuna anguleto. Vespere li revenas al la parenco, kaj tiu ĉi demandas: Nu, ĉu vi multe vendis? Ha, malgaje respondas la junulo, eĉ unu ĉapon mi ne vendis! Ĉu vi al neniuj proponis? kion do vi faris la tutan tagon? Mi tenis la ĉapojn bone kaŝitajn en mia korbo, por ke la polvo ilin ne malbonigu, sed proponi al iu mi ne trovis okazon en la daŭro de la tuta tago, ĉar el la granda amaso da homoj, kiuj pasis antaŭ mi, ĉiuj havis jam ĉapojn sur la kapoj.

(*El Fundamenta Krestomatio.*)[70]

[Inhoud]

Zestiende Les.

Korelativoj op iel en iom.

Korelativoj op **iel** duiden de manier of wijze aan.

Iel = op de een of andere wijze, bijv.:

Iel li devis trovi laboron = Op de een of andere manier moest hij werk vinden.

Kiel = hoe, op welke manier (vragend), bijv.:

Kiel vi fartas? = Hoe vaart u?

Kiel = als, zooals (betrekkelijk), bijv.:

Diru ĝin, kiel vi volas = Zeg het, zooals gij wilt.

Tiel = zoo, op die manier, derwijze, bijv.:

Tiel vi devas uzi la plumon = Zoo moet gij de pen gebruiken.

Ĉiel = op elke manier of wijze, bijv.:

Li povas skribi ĉiel = Hij kan op elke manier schrijven.

Neniel = geenszins, op geen enkele manier, in 't geheel niet, bijv.:

Mi povis skribi al li neniel = Ik kon hem op geen enkele manier (in 't geheel niet) schrijven.

Korelativoj op **iom** hebben betrekking op de hoeveelheid en worden gevolgd door **da** indien zij een zelfst-n.w. voorafgaan.

Iom = wat, een beetje, een weinig, bijv.:

Pruntu al mi iom da mono = Leen mij een weinig geld.

Kiom = hoeveel, welke hoeveelheid (vragend), bijv.:

Kiom da mono vi havas? = Hoeveel geld hebt gij?

Kiom = als (betrekkelijk), bijv.:

Diru al mi tiom, kiom vi scias = Zeg mij zooveel, als gij weet.

Tiom = zooveel, zulk een hoeveelheid, bijv.:

Li havas tiom da mono = Hij heeft zooveel geld.

Ĉiom = alles, de gansche hoeveelheid, bijv.:

Li donis ĉiom = Hij gaf alles (van hetgeen hij had).

Neniom = niets, niemendal, bijv.:

Estis neniom de la meblaro en la domo = Er was niets van de meubelen in huis.^[71]

Het achtervoegsel um.

Het achtervoegsel **um** heeft geen vaste betekenis, en het verdient daarom aanbeveling de onderstaande woorden, welke de meest voorkomende met **um** zijn, uit het hoofd te leren.

aerumi	= luchten.
akvumi	= drenken, bevochtigen.
amindumi	= het hof maken.
argentumi	= verzilveren.
brulumo	= ontvlamming, ontsteking.
bušumi	= muilbanden, bušumo = muilband.
butonumi	= toeknopen.
cerbumi	= malen, tobben.
datumi	= dateeren, dagteekenen.
gustumi	= proeven.
kalkanumo	= hak (van een schoen), kiel (van een schip).
kolumo	= boord, kraag.
komunumo	= gemeente.
krucumi	= kruisigen.
kulerumi	= opscheppen.
laktumo	= hom (afgeroomde melk).
lotumi	= verloten.
malvarmumi	= kouvatten, malvarmumo = verkoudheid.
manumo	= manchet.
martelumi	= behameren.
mastrumi	= huishouden.
nazumo	= lorgnet, knijpbril.
ombrumi	= beschaduwten.
orumi	= vergulden.

palpebrumi	= lonken, knipoogen.
parazitumi	= schuimen, klaploopen.
partumo	= breuk of deel (wiskunde).
pensiumi	= pensioneeren.
plenumi	= vervullen.
proksimume	= ongeveer.
sapumi	= inzeepen.
serpentumi	= zich kronkelen.
ventumi	= waaien (met waaier), ventumilo = waaier.

[72]

Leer van buiten:

scienco	wetenschap
arto	kunst
gusto	smaak, neiging
religio	godsdiens
pacienco	geduld
pasio	drift, hartstocht
kolero	gramschap, woede
timo	vrees
humoro	gemoedsgesteldheid, luim
pastro	priester
almozo	aalmoes
tombo	graf
leĝo	wet
rajto	recht
paco	vrede

komerco	handel
potenca	machting
fiera	trotsch
modesta	zedig
jaluza	afgunstig
egala	gelijk
efektiva	wezenlijk, werkelijk
agi	handelen
bapti	doopen
beni	zegenen
preĝi	bidden (tot God)
permesi	toestaan
saluti	groeten
voki	roepen
prezenti	aanbieden
danci	dansen
juĝi	oordeelen
savi	redden
pafi	schieten
inviti	uitnodigen
konduki	geleiden
gardi	bewaken
festi	feestvieren
kondamni	veroordeelen
militi	strijden
vundi	kwetsen

Vertaling:

Dancejo, fiereco, militisto, militistaro, gardisto, pafilo, tombejo, malpermesi, singardema, ekpafi, devo, komercisto, ĵaluzeco, almozulo, modesteco, saluto, kondukanto, kondamnato, milito.

Vertaal in Esperanto:

Rechter, verhinderen, gerechtsgebouw, gerechtshof, kunstenaar, feest, humorist, handelbaar, geestigheid, vreedzaam, kwetsbaar, kanon, salvo (aanhoudend schieten), schutter, schietbaan.

Vertaling:

Iel mi perdis mian poŝtranĉilon. Kial vi ne respondas? respondu iel. Li estas iom fiera. La kafo estas iom tro malvarma. Ĉu vi volas doni al mi iom da akvo? Iel vi [73]devas devigi tiun malobean knabon. Ĉu mi povas iel servi al vi? Kiel estas la vetero? Kiel mia bofrato rakontis tion al mi, tiel ĝi estas. Mi ne scias kiel min savi. Kiom da pomoj vi volas havi? Je kioma horo vi deziras ke la servisto veku vin? Donu tiom, kiom estas necesa. Via onklo estas tiel malavara kiel afabla. Tiel perdi la tempon estas malagrabla. Malfortuloj ĉiel devas vivi singardeme. Li volas vendi al mi ĉiom. Mi mendis tagmanĝon kaj formanĝis ĉiom. Li neniel atendis aŭdi tian belan historion. Li skribis malbonege, oni neniel povas legi lian leteron. Mi komprenis nenion el tio, kion li diris. Kiu volas havi ĉiom, ofte akiras neniom. Hieraŭ ni estas vidintaj la vidindaĵojn de via urbo. Tiu akvo ne estas trinkebla, ĝi estas malpura. Mia frato estas tre kredema, li kredas ĉion, kion oni rakontas al li. Kiun libron vi preferas, tiun kun la verda koverta aŭ tiun-ĉi kun la ruĝa koverta? Mi preferas la verdan ol la ruĝan.

Vertaal in Esperanto:

Heb een weinig geduld. Op de een of andere manier moet gij ons helpen. Hij vertelde mij hoe trotsch zij was. Ik weet zelf niet hoe er over (over het) te denken. Hoeveel tijd hebt gij noodig om naar de stad te gaan? Op welke manier lezen blinde menschen? Zoo te handelen is zeer onvoorzichtig. Zooveel wijn kan ik niet drinken. Geef mij evenveel melk als koffie. Geef mij alles wat drinkbaar is. Hij heeft al (de gansche hoeveelheid) het geld. Esperantisten helpen elkander op elke manier. Wij hebben dat heelemaal niet (in 't geheel niet) noodig. Gij behoeft u geenszins te verontrusten. De zieke heeft gedurende twee dagen niets gegeten. Geloofst gij, dat hij niets geen geld bij zich heeft? Toen ik uw brief ontving, deelde ik alles aan mijn vriend mede, maar hij heeft mij nog niets geantwoord. Hebt gij uw lees- en rekenboek bij u? Neen, ik heb ze vergeten. Gij zijt zeer vergeetachtig. Hij is afgunstig op uw vooruitgang. De priester zegende de menigte. Gij handelt tegen den godsdienst door zoo te spreken. Hartstocht is een slechte eigenschap. Geduld is zulk een groote schat.[74]

Lees- en Vertaaloefening:

ANEKDOTO DE SWIFT.

Kiam Swift prenadis novajn servantinojn, li ĉiam diradis al ili, ke ili en lia domo devas antaŭ ĉio observadi du aferojn: unue, fermi post si la pordon, kiam ili venas en ĉambron, kaj due—denove fermi la pordon, kiam ili eliras. Unu fojon unu servantino petis de li la permeson iri al la festo de

edziĝo de ŝia fratino. Tre volonte, diris Swift, mi eĉ donos al vi ĉevalon kaj servanton por akompani, kaj vi povas ambaŭ kune veturi. Tute ekster si de ĝojo, la servantino, elirante, lasis la pordon ne fermita. Kvaronon da horo post ilia forveturo Swift ordonis seli alian ĉevalon kaj sendis sur ĝi rapide alian servanton kun la ordono revenigi ilin. Tiu ĉi trovis ilin en la mezo de vojo, kaj ĉu ili volus aŭ ne—ili devis veturi returne. Tute depremita, la knabino eniris en la ĉambron de sia sinjoro kaj demandis, kion li ordonos. Nenion pli ol nur ke vi fermu post vi la pordon, li diris kaj lasis ŝin post tio ĉi denove forveturi.

(*El Fundamenta Krestomatio.*)

[Inhoud]

Zeventiende Les.

Korelativoj op ies.

Korelativoj op **ies** geven een bezit te kennen.

Ies = iemands, bijv.:

Ies ĉapelo falis en la akvon = Iemands hoed viel in het water.

Kies = wiens (vragend), bijv.:

Kies ĉapelo estas tiu? = Wiens hoed is dat?

Kies = wiens, wier (betrekkelijk), bijv.:

La knabo, kies libro kuŝas tie ĉi, estas malsana = De knaap, wiens boek hier ligt, is ziek.

Ties = diens, dier, bijv.:

Ties laboro estas la plej bela = Diens werk is 't mooist.

Ĉies = ieders, elks, van ieder, bijv.:

Li prenis ĉies propraĵon = Hij nam ieders eigendom.

Nenies = niemand, van niemand, bijv.:

Mi bezonas nenies helpon = Ik heb niemand's hulp nodig.^[75]

Het voorvoegsel fi en het achtervoegsel aĉ.

Deze geven beiden een minachtende betekenis aan het stamwoord, waarvan **fi** op de innerlijke en **aĉ** op de uiterlijke eigenschap doelt, bijv.:

fiĉevalo = paard met streken,

fiviro = man met slechte eigenschappen,

fivirino = vrouw met slechte eigenschappen,

Het achtervoegsel ĉj(o) dient om verkleinende, liefkoozende mannelijke persoonsnamen te vormen; men voegt den uitgang na den 2en tot den 5en letter van den naam, bijv.: Miĥaelo = Michiel, Miĉjo = Michieltje.

Petro = Pieter,

Peĉjo = Pietje.

Het achtervoegsel nj(o) wordt gebruikt op dezelfde wijze als *ĉj(o)*, doch dient voor vrouwelijke persoonsnamen, bijv.:

Mario = Marie, Manjo = Marietje.

Emilino = Emilia, Eminjo = Emilietje.

De uitdrukking **Moŝto** is een beleefdheidstitel, die dient voor alle Nederlandsche titels, als: *Majesteit, Heiligheid, Excellentie, WelEdele, WelEdelGestrenge, Hoogedelgeboren*, enz. Wanneer de waardigheid van den te noemen persoon het woord **Moŝto** voorafgaat, dan neemt die waardigheid den vorm van het bijv. n.w. aan, bijv.:

Zijne Majesteit de Koning = Lia reĝa Moŝto.

Zijne Excellentie Graaf.... = Lia grafa Moŝto....

Zijne Heiligheid de Paus = Lia papa Moŝto.

Leer van buiten:

industrio

nijverheid

poŝto

brievenpost

signo

tekenen

stacio

station

raso

geslacht

gento

volksstam

reĝo	koning
regno	staat
bieno	goed, landgoed
opinio	meening
perfekta	volmaakt
libera	vrij
prava	wie gelijk heeft
certa	zeker
sama	zelfde
sendi	zenden
donaci	schenken (een geschenk doen)
ricevi	ontvangen ^[76]
gajni	winnen
akiri	verkrijgen
mezuri	meten
ofendi	beledigen
plendi	zich beklagen
bedaŭri	betreuren
aparteni	toebehooren
posedi	bezitten
malprava	wie ongelijk heeft
decidi	besluiten, beslissen
danki	bedanken
ĉagreni	verdrieten
enui	zich vervelen
amuzi	vermaken
sin amuzi	zich vermaken
daŭri	duren

resti	blijven
ĉesi	ophouden
ĵeti	werpen
pli	wegjagen, weg zenden
ŝajni	schijnen, blijken
gratuli	gelukwensen
envii	benijden
helpi	helpen
zorgi	zorgen
supre	omhoog
malsupre	omlaag
tuj	dadelijk
ĵus	juist
preskaŭ	bijna
sendube	ongetwijfeld
adiaŭ	vaarwel
precipe	vooral
sufiĉe	genoeg
tro	te, teveel
jen ... jen	nu eens ... dan weer
ju pli ... des pli	hoe meer ... des te meer

Vertaling:

Ekplendi, posedaĵo, poŝtisto, ekĵeti, mallibera, libereco, reĝino, regnano, malliberejo, domaĉo, parolaĉi, fikomercaĵo, hundaĉo, skribaĉi, fiinfano, disflugi, deflugi, forflugi, deiri, disiri, foriri.

Vertaal in Esperanto:

Gevangene, gevangenschap, gelukwensch, bedelaar, vreesachtig, bang maken, dankbaar, beklagenswaardig, betreurenswaardig, benijdenswaardig, uitstrooien (werpen naar alle kanten),

terugroepen, overdenken, welvaren, kunstmatig, beginnen te lachen, beginnen te weenen, beginnen te klagen.

Vertaling:

Ies perdo ne estas ĉiam ies gajno. Ĉies ideo estas diversa. Kies plumon vi uzis? Nenies, (ĝi) estas mia. Ties [77]opinio ne multe valoras. Ĉu estas ies tiu ĉi pinglo? Ĉu tiuj estas la gepatroj, kies infanoj ludas kun la viaj? La mono ne estas ties, kiu ĝin trovas. Ĉies traduko estis bona. Mi estas nenies malamiko. La fervoraj infanoj estos rekompencataj, sed la malfervoraj infanoj estos punataj. Ĉu vi scias kie estas la adresaro de Roterdamo? En mia libertempo de la antaŭa jaro mi vizitis la plej sudan (sude) parton de nia lando, kaj admiris la belan pejzaĝon (landschap). Li ne povas kompreni min aŭ ne volas kompreni min. Kiam ni estis revidintaj nian fraton, ni estis tre feliĉaj, ke li estas en tia bonfarto. Ĉar mi ne volis akcepti rekompenccon pro mia konsilo, mi resendis al li la donacojn. Nenio estas perfekta. Mi tute ne estas certa, ĉu vi estas prava. Vi estas malprava. La verda stelo estas signo de Esperanto.

Vertaal in Esperanto:

Iemands hoed viel in het water. Is dit paard van iemand? Van wien is dit papier? De vrouw, wier zoon viel, is ongelukkig. De man, wiens kind in het water viel, sprong van de brug. De moeder zeide: Wie niet wil gehoorzamen, diens straf zal groot zijn. Wees niet allemans vriend. Over deze zaak wil ik gaarne ieders meening hooren. Niemands hoed lag meer op de tafel. Ik heb niemands hulp noodig. Waar hebt gij mijn penhouder gelegd? Ik legde hem juist bij het overige schrijfgereedschap. Kan iemand mij zeggen, wie gelijk heeft? Het boek, dat mijn vriend geschreven heeft, is waardig gelezen te worden. Hij kon niet komen wegens zijn werk. Wij hebben alle bezienswaardigheden van Amsterdam bezocht. De kinderen houden niet van stil zijn en zitten, maar loopen en stoeien gaarne den ganschen dag. Ik ben niet zoo lichtgeloovig uwe leugenachtige woorden te gelooven, en ik raad u aan nooit meer over die zaak te spreken, want gij zoudt u vele vijanden maken. Ter gelegenheid van den verjaardag harer moeder leerde mijn nichtje een versje van buiten. Het geschenk van den koning was prachtig. Waarom draagt gij niet allen hetzelfde teeken? [78]

Lees- en Vertaaloefening:

SEVERA BIBLIOTEKISTO.

Ĉiu el la regimentoj, kiuj staras en Parizo, posedas propran bibliotekon, kies gardisto estas ordinare ia maljuna sub-oficiro, kiu estas multe pli kompetenta en aferoj militaj, ol en literaturo. Unu leŭtenanto de la maristaro sendis unu fojon en tian bibliotekon sian servanton kun la komisiono, ke li alportu al li el la biblioteko la 9^{an} volumon de la vortaro de Larousse (kun la literoj I. J. K.). Post unu horo la soldato alportas al li la volumon unuan, raportante al li, ke la bibliotekisto ne povis doni la naŭan volumon al persono, kiu ne legis la ok unuajn, kaj ke, tra leginte tiujn ĉi, la leŭtenanto ricevos tion, kion li deziras.

(*El Fundamenta Krestomatio.*)

Achttiende Les.

Voegwoorden.

De *voegwoorden* dienen, om zinnen of zinsdeelen met elkander te verbinden en duiden meestal eenigermate de betrekking aan, die er tusschen de zinnen bestaat.

De voornaamste voegwoorden zijn:

kaj	= en.
ke	= dat.
se	= indien (voorwaardelijk).
ču	= of, indien (twijfelend, onrechtstreeksche vraag).
çar	= want, aangezien, daar.
tial-ke	= omdat, doordat.
por ke	= opdat.
gis	= totdat.
dum	= terwijl.
almenaŭ	= tenminste.
sekve	= dus, bijgevolg.
do	= dus. [79]
kontraŭe	= daarentegen.
kvankam	= alhoewel, ofschoon.
kvazaŭ of kiel se	= alsof.
ču ... chu	= hetzij (dat) hetzij (dat).
kiam	= toen.
tuj kiam	= zoodra.
laŭ tio se	= volgens dat, naar gelang.

antaŭ ol	= vooraleer, alvorens, vóórdat.
anstataŭ	= inplaats van
se ne ke	= tenzij.
esceptinte ke	= behalve dat.
malgraŭ ke	= ondanks, niettegenstaande.
tamen	= nochtans, evenwel, toch.
sed	= maar, echter.

De voegwoorden worden gevolgd:

a. door de aantoonende wijs, wanneer de werking als **zeker** wordt voorgesteld, bijv.:

Kvankam li estas malsana = Ofschoon hij ziek is.

b. door de voorwaardelijke wijs, wanneer de werking als **verondersteld** of **voorwaardelijk** opgegeven wordt, bijv.:

Se vi estus malsana, mi irus al vi = Indien gij ziek waart, zou ik naar u gaan.

c. door de aanvoegende wijs (die den vorm heeft van de gebiedende wijs), wanneer de werking als **doel** voorgesteld wordt, bijv.:

Ordonu ke li venu = Gebied dat hij kome.

Estas necese ke li iru = Het is noodig dat hij ga.

Anstataŭ en **por** worden altijd gevolgd door de *onbepaalde wijs*, bijv.:

Anstataŭ babiladi, laboru = Inplaats van te babbelen, werk.

Mi venas por vidi = Ik kom om te zien.

Antaŭ ol kan gevolgd worden door de *onbep. wijs*, en door de *aant. wijs*, bijv.:

Antaŭ ol foriri, li diris: = Alvorens weg te gaan, zei hij:

Antaŭ ol li foriris, li diris: = Alvorens hij weg ging, zei hij:^[80]

Se wordt gevolgd door de *voorwaardelijke wijs*, wanneer men zich bevindt voor een twijfelachtige zaak, afhangende van een veronderstelling of voorwaarde, bijv.:

Se vi volus, vi estus feliĉa = Indien gij wildet, zoudt gij gelukkig zijn.

Por ke wordt altijd gevolgd door de *aanvoegende wijs*, bijv.: Por ke oni rekompencu vin, konvenas, ke vi ĝin meritu = Opdat men u beloone, betaamt het, dat gij het verdient.

Ke wordt gevolgd door de *aanvoegende wijs*, wanneer de werking of de toestand afhangt van *een bede, den wil, de begeerte, de noodzakelijkheid, de betamelijkheid of de verdienste*, door het voorafgaande w. w. uitgedrukt, bijv.:

Vi meritas, ke oni pendigu vin = Gij verdient, dat men u ophange.

Aanmerking: De voegwoorden, evenals de betrekkelijke voornaamwoorden, worden altijd door een komma voorafgegaan. Het is in 't Esperanto regel, in den zin een komma te plaatsen, waar die ook in 't Nederlandsch voorkomt.

Wanneer het voorzetsel *zonder* gevolgd wordt door de onbepaalde wijs, dan wordt het vertaald door *ne* met het deelwoord, bijv.:

Zonder te groeten ging hij heen = Ne salutante, li foriris.

Uitdrukkingen met **dan ook**, zooals: *wie dan ook, wat dan ook, waar dan ook*, worden vertaald door **ajn**, bijv.:

Kiu ajn faros ĝin = Wie het (dan) ook zal doen.

Kion ajn vi faros = Wat gij (dan) ook zult doen.

Kie ajn vi estos = Waar gij (dan) ook zult zijn.

Voorvoegsels **pra-** en **eks-**.

Pra- heeft een oorsprong aangevende beteekenis, meestal betrekking hebbend op vervlogen tijden. Het kan beteekenen oer-, voor-, oud- en achter-, bijv.:

pratempo = oertijd; pragepatroj = voorouders; pranepo = achterkleinzoon; praonklino = oudtante.^[81]

Eks- beteekent voormalig, gewezen, oud, ex, bijv.:

ekskapitano	= voormalig kapitein.
eksinstruisto	= gewezen onderwijzer.
eksmembro	= oudlid.
eksministro	= exminister.

Leer van buiten:

Dio	God
universo	heelal
globo	aardbol
mondo	wereld
naturō	natuur
astro	hemellichaam
suno	zon
radio	straal
lumo	licht
luno	maan
stelo	ster
cielo	hemel
aero	lucht
horizonto	gezichtseinder horizon
temperaturo	luchtsgesteldheid
frosto	vorst
neĝo	sneeuw
glacio	ijs
nubo	wolk
nebulo	nevel, mist
fulmo	weerlicht
vento	wind
maro	zee
lago	meer
bordo	oever, boord
insulo	eiland
monto	berg

valo	dal, vallei
fonto	fontein, bron
rivero	rivier
konko	schelp
greno	graan of koren
ponto	brug
vojo	weg, baan
dezerto	woestijn
trajno	trein
besto	dier, beest
leono	leeuw
tigro	tijger
lupo	wolf
vulpo	vos
azeno	ezel
aglo	arend
korvo	raaf
alaŭdo	leeuwerik
papago	papegaai
rano	kikvorsch
vermo	worm
serpento	slang
insekto	insect
abelo	bij (insect)
araneo	spin
formiko	mier
muŝo	vlieg
papilio	vlinder

promeni	wandelen
fali	vallen
droni	verdrinken
parfumi	welriekend maken, parfumeeren
penetri	doordringen
dangere	gevaarlijk
for	ver, weg
nepenetrebla	ondoordringbaar

[82]

Vertaling:

Eksurbestro, praavo, praarbaro, praa, eksoficio, malluma, malseka, leonino, tigrino, azenino, lageteto, rivereto, bestego, insulano, montano, leonido, azenido, stelaro, neĝero, glaciejo, glaciaĵo, glaciigi, insularo.

Vertaal in Esperanto:

Aanhoudende vorst, licht maken, donker maken, donker worden, waterval, stralen (w.w.), lichtstraal, beginnen te vriezen, slangenbeet, boekwinkel, boekhandelaar, adresseeren, afzender, slijpen (scherp maken), slijpsteen, mogelijk maken.

Vertaling:

Se li scius, ke mi estas tie ĉi, li tuj venus al mi. Ordonu al li, ke li ne parolu. Se la lernanto scius bone sian lecionon, la instruisto lin ne punus. Estas necese, ke li venu. Kiam vi ekparolis, ni atendis aŭdi ion novan, sed baldaŭ ni rimarkis ke ni trompiĝis. Li foriris, ne salutante. Permesu, ke mi diru tiun malagrablan veron. Mi deziras ke vi tuj respondu. Antaŭ ol ekparoli, oni devas pripensi. Ni revenos de la urbo je la sesa. Por ke mi aŭdu viajn vortojn, estas necese ke vi rediru ilin. Ne vidinte mian amikinon dum kvar jaroj, mi ne rekonis ŝin. Gardu, infanoj, ekkriis la patrino, tie estas granda hundo, kiu mordos vin. Mi neniam permesos, ke vi eliros ankoraŭ tiel malfrue. Estas via devo ke vi restu hejme, kaj gardu la infanojn. Kiam la gardisto venis en la plej malproksima parto de la ĝardeno, li aŭdis ion, sed vidante nenion, li foriris. Kian ajn libron vi legas, legu atente. Vi devas foriri kien ajn. Li devas fari tion kiel ajn. Ne estas permesate diri ĝin al kiu ajn. Donu al mi ion, kion ajn.

Vertaal in Esperanto:

Opdat gij morgen niet te laat zult komen voor den eersten trein, zal ik u om 5 uur wekken. De arme vrouw, die uit honger een brood stal, werd door den rechter niet veroordeeld. De gevangene bracht den tijd van zijn gevangenschap door met lezen (lezende). Ik kon niet verhinderen, dat mijn broeder u beleedigde, maar gij zijt zelf [83] de oorzaak daarvan. Ik deed den kunstenaar mijn hartelijke gelukwensen en hij accepteerde ze vriendelijk. Wij geven niet aan bedelaars, die aan de deur komen. Indien men oud wordt, heeft men gaarne een vreedzaam tehuis. Ik ben u zeer dankbaar voor het geschenk, dat gij mij met mijn verjaardag hebt geschonken. Het is betreurenswaardig, dat gij zooveel uitgaat en zoo weinig aan uw werk denkt. Overdenk toch, dat gij nu den ouderdom hebt, op welken men het gemakkelijkst leert. Hij strooide de graankorrels naar alle kanten uit. Wilt gij de dienstbode nog eens roepen, het is noodig, dat ik haar iets beveel. Ik verzoek u dit te doen, hoe dan ook. Gij kunt het in de kamer zetten, waar dan ook. Een van u moet het gedaan hebben, wie dan ook. Gij moet uit den salon gaan, waarheen dan ook. Zoodra het kleine meisje haar vader zag aankomen, begon het te lachen.

Lees- en Vertaal oefening:

MIRINDAĴOJ.

Okaze kunvenis kvar sinjoroj, grandaj majstroj kaj amantoj de mensogado. Longan tempon ili sidis silente, fine unu diras:—Ĉu vi aŭdis, kian sukceson havis Aramburo? Mi mem vidis, ke en la teatro estis tiel malvaste, ke oni ne povis aplaŭdi en horizontala direkto, sed aplaŭdis en vertikala.—Tre povas esti, diris la dua; kaj mi unu fojon estis en teatro, kaj prezentu al vi, tie estis tiel plenege, ke oni ne povis ridi en horizontala direkto, sed ridis en vertikala....—Ĉio ĉi estas malvera diris la tria; sed jen mi, kiam mi estis en Afriko, vidis negron tiel nigran, ke oni bezonis, por lin rigardi, ekbruligi kandelon.—Nu, tio ĉi ankaŭ estas malvera, diris la kvara; sed jen mi, kiam mi estis en Anglujo, mi vidis tie maldikan fraŭlinon, ke ŝi bezonis du fojojn eniri la ĉambron, por ke oni povu ŝin rimarki.

(*El Fundamenta Krestomatio*).

[Inhoud]

Negentiende Les.

Nog iets over het gebruik van voor- en achtervoegsels.

Vóór- en achtervoegsels kunnen ook op zichzelf gebezigd worden, bijv.: [84]

ilo = werktuig; aro = verzameling; ano = lid; inda = waardig.

Vóór- en achtervoegsels kunnen samen verbonden worden en dan nieuwe woorden vormen, bijv.:

ilaro = gereedschap; ebligi = mogelijk maken; disigi = scheiden; fiĝi = zich verachtelijk maken; inaro = vrouwenschaar.

Bij gebruik van *meerdere voorvoegsels tegelijk* neme men in acht, dat het voorvoegsel, op welks beteekenis de nadruk moet gelegd worden, *vooraan* moet staan, bijv.: bogepatroj = schoonouders, in tegenstelling met natuurlijke ouders, terwijl gebopatroj beteekent: schoonvader en schoonmoeder samen.

Bij gebruik van *meerdere achtervoegsels tegelijk* neme men in acht, dat het achtervoegsel, op welks beteekenis de nadruk valt, aan het *eind* van het samengestelde woord komt, bijv.:

arbareto = klein bosch.

arbetaro = een bosch van kleine boomen.

Bijvoeglijk naamwoord.

Het bijv. n.w. kan in 't Esperanto zoowel vóór als achter het zelfst. n.w. geplaatst worden. Men kan dus evengoed zeggen:

La viro batas la knabon malfeliĉan, als

La viro batas la malfeliĉan knabon.

Het bijvoeglijk n.w. volgt het zelfst. n.w. in getal en naamval en noemt men zoo'n bijv. n.w. **attributief** gebruikt.

Het bijv. n.w. kan ook **praedicatief** gebruikt worden en dan krijgt het **wel** den meervouds-, doch **niet** den 4en naamvalsuitgang. Het wordt dan **altijd** achter het zelfst. n.w. geplaatst, bijv.:

La viro batas la knabon malfeliĉa = De man slaat den jongen ongelukkig (d.w.z. dat hij ongelukkig wordt).

Men krijgt dus de twee volgende vormen:

Mi trovas la vinon bonan = ik vind den goeden wijn.

Mi trovas la vinon bona = ik vind den wijn goed (dat de wijn goed is).

Wanneer een praedicatief gebruikt bijv. n.w. geen betrekking heeft op een zelfst. n.w. of een pers. v.n.w., doch ^[85]op een werkwoord in de onbepaalde wijs of op een geheelen volzin, dan wordt het in 't Esperanto vertaald door een bijwoord, bijv.:

Hier te staan is zeer gevaarlijk.

Stari tie ĉi estas tre danĝere.

Het is goed dat gij komt.

Estas bone, ke vi venas.

Leer van buiten:

herbo	gras
radiko	wortel
branĉo	tak
burgono	bot, knop
kverko	eik
abio	spar
nesto	nest
arko	boog
fero	ijzer
vagono	wagon
seka	droog
klara	klaar, helder
brila	schitterend
ebena	glad, effen, plat
profunda	diep
fluida	vloeibaar
krei	scheppen
tondri	donderen
flui	vloeien
blovi	blazen
amelo	stijfsel
nacio	natie, volksstam
gazeto	krant
regularo	reglement
kreto	krijt

akno	puist, pukkel
digo	dijk, dam, wal
placo	plein
monumento	gedenkteeken
sentaŭga	ondeugend
valori	waard zijn, geldig zijn
barakti	trappelen, spartelen
ponardo	dolk
tabulo	schoolbord
ardeztabulo	lei
vanta	ijdel
taksi	schatten, waardeeren
disciplo	leerling, volgeling
fundo	bodem
sekreto	geheim
insulti	beledigen
apopleksio	beroerte
signifi	beteekenen
reciproke	wederkeerig
hoko	haak, angel
peni	trachten
frost-sentema	kouwelijk
komforto	gerief, gemak
medalo	medalje
kinino	kinine
difekta	defect
pilolo	pil
frazo	volzin

ĉarlatano	kwakzalver
ŝmiri	smeeren
dorloti	vertroetelen
kroĉi	aanhaken, ophangen
supozi	veronderstellen
raboti	schaven
gvidi	leiden
logi	lokken
trafi	treffen

[86]

Vertaling:

Malklareco, profundeco, profundegaĵo, monteto, herbejo, aglonesto, vagonaro, universestro, maristo, maristaro, fervojo, blovilo, arego, geanaroj, malebligi, malsanetulo, malsanuleto, laŭdindulino, paletigi, videbleco, pruvebleco, bedaŭrindege.

Vertaal in Esperanto:

Vloeibaar maken, vloeibaar worden, duidelijk maken, verklaarbaar, vloeibaar te maken, schepper, beginnen te waaien, beginnen te donderen, weerschijn, schietboog, wegblazen, opvroolijken (vroolijk maken), de Esperantistenschaar, ziekenhuis, opnieuw vijand worden, opnieuw ziek worden.

Vertaling:

Promenante sur la strato, mi falis. La falinta viro ne povis sin levi. La pasinta tempo neniam revenos. La policianoj kondukis la malliberulojn tra la stratoj. Vidante ke pluvegis ni kunprenis niajn pluvombrelojn. Salutinte la gesinjorojn, ni foriris. Ridetante li salutis min. Dirinte tion, li foriris el la ĉambro. Kiam lernanto finis la studadon de Esperanto, venas al li la demando: Kian utilon havas por mi Esperanto? Pro la nebulo ni ne povis iri antaŭen, sen timo fali en profundegaĵon. Elirinte la domon, ni vidis ke la vetero estis tre malbela, blovegis kaj neĝis, kaj la stratoj estis tre malpuraj kaj glataj. Hieraŭ estis jam mallume je la kvara, la neĝo ekfalis kaj ekblovegis. Akvo estas klara fluidaĵo. Vidinte la leonon kaj la tigron, la infano ekploris. Fermu la fenestron, ĉar estas tre malvarme kaj mi estas tre frost-sentema. La sentaŭga knabo prenis pecon da kreto kaj skribis sur la dorso de la maljunulo. La monumento staris sur la placo, kontraŭ la digo. En la lernejo vi povas trovi tabulon kaj ardeztabulojn. Li havas grandan aknon en la mezo de sia vizaĝo. La ĉarlatano diris ke la ŝmiraĵo, kiun li vendis, estis bona ĉial. Li batis la ĉevalon kripla. Li kolorigos la pordon verda.

Vertaal in Esperanto:

De aanhoudende vorst en de strenge koude dwingen [87] ons thuis te blijven. Laten wij naar huis gaan, het wordt reeds donker. In den zomer, bij groote hitte en droogte, zien wij dikwijls, dat sommige riviertjes geheel droog zijn. Voor het raam van den boekhandelaar zagen wij verscheidene Esperantowerken en wij haastten ons den winkel binnen te gaan en er eenige te koopen. Gij adresseert dien brief niet goed. De persoon, aan wien gij schrijft, woont niet meer in die straat, daar hij verhuisd is. Hij zal de groene deur verven. Doe uw werk goed. Hij vond den weg goed. Het is noodig, dat de bediende de messen slijpt, want ze zijn zeer bot. Gij hebt gelijk, hij zou het gisteren reeds gedaan hebben, maar de slijpsteen was defect. Het is jammer, dat het slechte weer en de vuile weg het ons onmogelijk maken, om naar u toe te komen, want wij zouden gaarne het feest bijgewoond hebben. In de diepte van de zee liggen prachtige schelpen. De verschrikkelijke afgrond was zoo diep, dat wij den bodem niet konden zien. Ik veronderstel, dat gij weet wat het waard is. Een beroerte had hem getroffen. De timmerman schaaft het hout, totdat het glad is als een spiegel.

Lees- en Vertaal oefening:

LA KULERETO.

En bona restoracio estas granda amaso da homoj, kiuj manĝas kaj trinkas. Apud du tabletoj, proksime de la enirejo, sidas du sinjoroj, unu jam nejuna kun friponeta vizaĝo; antaŭ li sur la tablo staras malplena glaseto kaj telero kun duono da pantranĉo kun ŝinko; la dua—juna homo, dande vestita, videble ĵus sidiĝinta apud la tableto; li detiris siajn ŝamajn gantojn kaj disbutonumas la superveston. La nejuna sinjoro legas gazeton kaj de post ĝi li de tempo al tempo ĉirkaŭrigardas la publikon.—Servanto! vokas la juna dando: tason da kafo kaj pasteĉeton! Post kelkaj minutoj la servanto alportis. La juna homo komencas trinki la kafon, rigardas ĉirkaŭen sur ĉiuj flankoj kaj subite kaŝas la kulereton de sia kafo en la poŝon. Tion ĉi rimarkis la maljuna sinjoro. Li vokas la servanton. Tiu ĉi aperas.

Daŭrigota.[88]

[Inhoud]

Twintigste Les.

Eenige nieuwe voor- en achtervoegsels.

Uit de “Internacia Scienca Revuo” van December 1910 blijkt, dat de commissie voor het samenstellen van wetenschappelijke en technische woorden, de navolgende nieuwe voor- en achtervoegsels heeft aangenomen, n.l.:

Het *voorvoegsel* **hiper-**.

Het hiermede samengestelde woord (*werkwoord*) beteekent: doen op de uiterste, meest werkzame manier datgene, wat door het grondwoord wordt uitgedrukt, bijv.:

saturi = verzadigen, hipersaturi = oververzadigen.

flui = vloeien, hiperflui = overvloeien.

Het *voorvoegsel* **mis-**.

Het hiermede samengestelde woord (*werkwoord*) beteekent: slecht, verkeerd of bij vergissing doen datgene, wat het grondwoord aanduidt, bijv.:

kompreni = verstaan, miskompreni = misverstaan.

kunigi = verbinden, miskunigi = verkeerd verbinden.

Het *voorvoegsel* **retro-**.

Het met **retro** samengestelde woord (*werkwoord*) beteekent het doen eener handeling of beweging, tegengesteld aan die, welke door het grondwoord wordt uitgedrukt, bijv.:

iri = gaan, retroiri = teruggaan.

doni = geven, retrodoni = teruggeven.

Dit voorvoegsel is gemaakt ter voorkoming van verwarring met het voorvoegsel **re**, wat beteekent: opnieuw de handeling verrichten in het grondwoord uitgedrukt.

Het *achtervoegsel* **iv**.

Het met **iv** samengestelde woord (*bijv. n.w.*) beteekent dat datgene, wat er nader door omschreven wordt, in staat is de handeling tot stand te brengen, door het grondwoord (altijd bedrijvend werkwoord) aangeduid, bijv.:

konduki = geleiden, kondukiva = geleidend.

izoli = isoleeren, izoliva = isoleerend.^[89]

Het *achtervoegsel* **iz**.

Het hiermede samengestelde woord (*werkwoord*) beteekent: (in werkelijkheid) insmeeren met, inwrijven met, voorzien van, bijv.:

gudro = teer, gudrizi = teeren.

oleo = olie, oleizi = olieën.

In de figuurlijke betekenis dient men evenwel het achtervoegsel **um** te gebruiken.

Het *achtervoegsel* **oid**.

Het hiermede samengestelde woord (*bijv. n.w.*) drukt uit dat datgene, wat omschreven wordt, een overeenkomstige vorm of aanzien van het grondwoord vertoont, bijv.:

sfero = bol, sferoida = bolvormig.

arbo = boom, arboida = op een boom gelijkend.

Het *achtervoegsel* **oz**.

Het met **oz** samengestelde woord (*bijv. n.w.*) beteekent dat datgene, wat er door uitgedrukt wordt, een zoodanige hoeveelheid bevat der stof, door het grondwoord aangeduid, dat daardoor de eigenschap of het aanzien verandert, bijv.:

stono = steen, stonoza = steenhoudend.

kalko = kalk, kalkoza = kalkhoudend.

fero = ijzer, feroza = ijzerhoudend.

Leer van buiten:

raso	ras
rizo	rijst
pelvo	bekken, schaal, kom
metio	ambacht, beroep
fenomeno	verschijnsel
betulo	berk
fantomo	spook
cinamo	kaneel
kavo	kuil, holte
kliento	klant
roso	dauw
gazo	gaas

vesperto

falko

eño

simio

kalkano

pensio

tombo

temo

rimeno

apetito

deserto

farmo

krepusko

brido

fripono

bukedo

koto

ŝlimo

kulo

pugno

limo

vipo

aviatoro

vosto

peço

bruto

celo

pasero

vleermuis

valk

echo

aap

hiel

pensioen

graf

onderwerp

riem (leer)

eetlust

dessert, nagerecht

hoeve

schemering

toom, teugel

schurk

ruiker, bouquet^[90]

slijk, vuil

modder

mug

vuist

grens

zweep

vliegenier

staart

pek

vee

doel

musch

fazeolo	boon
trabo	balk
akcepti	ontvangen
streko	streep
leŭtenanto	luitenant
modesta	bescheiden
scivolema	nieuwsgierig
nuntempe	thans
freneza	krankzinnig, gek
nuda	naakt, bloot
griza	grijs
nei	ontkennen
ĉarpenti	timmeren
inciti	prikkelen, tergen
sufoki	verstikken
turmenti	kwellen, pijnigen, martelen
vagi	zwerven
buĉi	slachten
fandi	smelten, gieten
forĝi	smeden
apogi	leunen
tedi	vervelen
civilizi	beschaven
sonori	klinken
fajli	vijlen
pumpi	pompen
plugi	ploegen
linii	linieeren

nomi	noemen
kribri	ziften, zeven
filtri	filtrereen
erpi	eggen
superi	overtreffen
sveni	bezwijmen
halti	stilhouden, ophouden
grimpi	klimmen
viŝi	vegen, wisschen
fosi	graven
miksi	mengen
enhavi	bevatten
arogi	aanmatigen

Vertaling:

Parfumisto, aera, brilo, brili, fluidaĵo, fulmotondro, duoninsulo, ĉielarko, sunkuŝiĝo, duonfrato, forĝisto, oroza, arĝentoza, hipervarmigi, brulebla, bruliva, salizi, misaŭdi, simioida, inferoida, retrodoni.

Vertaal in Esperanto:

Vergulden, teruggaan, terugzenden, opnieuw zenden, terugbetalen, opnieuw betalen, zich belachelijk maken, een klein hongerig meisje, beschaving, krankzinnigheid, vervelend, schurkenstreek, muggebeet, bescheidenheid, ambachtsman.^[91]

Vertaling:

La patro dividis inter ili ĉion, kion li posedis. Ŝi metis glacieron en mian glason. Mi ĵus ricevis leteron de mia familio, kiu petas, ke mi tuj revenu hejmen. Sur la ŝtuparon, kovritan per irtapiŝo, la servistino faligis la malpuran akvon. Kvazaŭ morta ŝi falis teren. En somero la salmoj naĝas en la riverojn; post kelkaj semajnoj ili renaĝas en la maron. Ili foriris dum la suno ĵetis sian lastan radiaron sur la kamparon. Laboradu, la laboro donas la plej certan renton. Ŝi gajnis sufiĉe por vivi per kudrado, lavado aŭ ia alia laborado. Simio estas tre scivolema kaj ĝi faras ĉion, kion ĝi vidas. Ne turmento viajn instruistojn, sed klopodu, kontentigi ilin per via laborado. En Ĥindujo estas manĝata multe da rizo. Por juĝi juste, oni devas scii ĝuste, kio okazis. La trompisto logis multe da klientoj, ĉar li loĝis en belega domo. Tiu malsaĝa knabo metis pecon da peĉo en sian

poŝon. La hundeto kuris tien kaj reen (af en aan). Ŝi rakontis la sekreton al unu el siaj fratinoj kaj tiam mi baldaŭ sciigis. Oni devas aerumi, ĉar oni preskaŭ sufokiĝas tie ĉi pro la fumo.

Vertaal in Esperanto:

Door kouvatten heeft zij haar stem verloren. Hij is een vervelende vent. De man zeept zijn gezicht in en scheert zich daarna. Wilt gij mij uw manchetknoopen laten zien? Ik verzocht eenigerlei opheldering. Zeep zal een neger niet wit maken. Laat Johan komen om mijn koffer te dragen. Men richtte in het park een standbeeld van den koning op. Om de bloemen te plukken, bukte hij zich voorover. Een driedubbele draad zal niet spoedig breken (vaneenscheuren). De arbeid maakt de menschen moede en de menschen, die werken, worden moede. Het meisje maakte hare wangen wit met krijt. Niet alle menschen hebben een edel karakter. Alle personen, die willen, kunnen zonder betaling binnengaan. Zwitserland zal altijd het mooiste land van Europa blijven. De vrouw zei, dat zij voorheen drie kinderen had, en nu geen enkel meer. Hij keek achterom en zag niemand. Als men tot hiertoe Esperanto geleerd heeft, moet men ook verder studeeren. Denk er om dat de examens voor Esperanto jaarlijks moeilijker worden.^[92]

Lees- en Vertaaloefening:

LA KULERETO.

(Daŭro kaj fino).

Tason da kafo kaj pasteĉeton! La postulitaĵo estas alportita. La sinjoro manĝas.—Se vi volas, mi montros al vi ĵonglon, li diras al la servanto, alvokinte lin. La servanto ridetas.—Rigardu: ĉu tio ĉi estas kulereto?—Jes, sinjoro.—Kie do ĝi estas nun? demandis la sinjoro, rapide kaŝante la kulereton en la poŝon.—En via poŝo.—Ne, ne en la mia, sed en la poŝo de tiu ĉi juna sinjoro. La servanto, senvole returnas sin al la dando. Tiu ĉi suprensaltas.—Volu, sinjoro, elpreni la kulereton el via poŝo, turnas sin al li la nejuna homo. Vole-ne-vole la dando enŝovas la manon en la poŝon kaj eltiras la kulereton.—Nu, vi estas vera ĵonglisto, li rimarkas konfuzite.—Jes. Prenu por la kafo; la brando estas pagita, diras la ĵonglisto, ĵetante moneron sur la tablon, kaj foriĝas, akompanata per salutoj de la mirigita servanto kaj forportante la kaŝitan kulereton.

(*El Fundamenta Krestomatio.*)

[Inhoud]

Verkortingen.

e.	= ekzemple	= bijvoorbeeld.
k. a.	= kaj aliaj	= en anderen.
k. c.	= kaj ceteraj	= en overige.

k. s.	= kaj similaj	= en dergelijke.
i. a.	= inter alie	= onder anderen.
k. sekv.	= kaj sekvantaj	= en volgende.
k. t. p.	= kaj tiel plu	= en zoo voort, enz.
t. e.	= tio estas	= dat wil zeggen.
D ^o .	= doktoro	= dokter.
F ^{ino} .	= fraŭlino	= mejuffrouw.
P ^o .	= profesoro	= professor.
S ^o .	= sinjoro	= mijnheer.
S ^{ino} .	= sinjorino	= mevrouw.

[93]

[Inhoud]

Herhalings-Oefeningen.

1.

Toen de politie kwam, gingen de mensen uiteen. Hij sprong op, hief een lied aan en liep weg. Ik zal dadelijk terugkomen. Het kind is bezig haar moeder te kussen. Hij doodde twee vijanden. Hij vulde het huis met rook. Het huis werd vol rook. De zeelucht maakt mij gezond. Ik moet hier weer genezen. Het stormde den geheelen nacht. Een vonk kan gevaarlijk zijn. Goede vriendschap is zeer aangenaam. Noch ik, noch hij heeft het gezien. De eetschaal was ledig. Dat boek is niet waard om gelezen te worden. Zijne woorden waren niet te begrijpen. Wees niet zoo vergeetachtig. Het zwaard moet in de schede zijn. Hebt gij dat ooit gehoord? Neen, nog nooit. Ik spreek van het kind. Het kind heeft zijn pen verloren. Haar vader is gestorven. Hebt gij een grooten hond en heeft hij mooie ooren? Opdat gij de kinderen niet zult wakker maken, is het noodig, dat gij niet zoo babbelt. Een honderdtal kinderen zijn in den tuin. $3 \times 3 = 9$, $3/4 \times 3/4 = 9/16$, $1/3 \times 1/3 = 1/9$. Hoe laat is het? Half tien. Van die twee broeders is hij de grootste. Hij is de beste van al mijn vrienden. Dit huis is van steen gebouwd. De portier opende de deur voor mij. Gisteren werd de bedrieger bedrogen. De cursus zal 5 maanden duren. Verleden Zondag heeft hij mij bezocht. Het adresboek van Rotterdam is groot.

2.

Het boek, dat hier ligt, behoort aan mijn broeder, die nu ziek is. Ik heb hem nog niet gezien, maar hij zal spoedig komen. Waar gaat gij heen? De suikerpot is op de tafel, maar er is geen suiker in.

Het wordt reeds avond en het weer is koud; laten wij naar binnen gaan. De zon begon reeds onder te gaan, maar het was nog zeer warm. Het werk maakte mij moede, daarom ging ik spoedig naar bed. Het feest begon, zoodra het bestuur aangekomen was. Hij woont tegenover de kerk in een groot huis. Volgens mijne meening is het wonen hier gezond; een ziek mensch kan hier spoedig gezond worden. [94] Ongeveer de helft van de vogels stierf van de koude; de overigen vlogen naar het Zuiden. De gierigaard vreest steeds, dat men zijne bezittingen zal stelen. De molenaar is een vriend van den wind, doch te veel wind is niet goed voor den molen. De oogarts is uit de stad; indien gij geholpen wilt worden, moet gij naar een anderen dokter gaan. Die man is 60 jaar oud, maar hij ziet er uit als een persoon van 40 jaar. Gij doet zeer verstandig, door zoo te handelen. Ik zal onderzoeken, wie van u allen dit gedaan heeft. Hij is een vriend van mij, daarom mag hij elken dag komen. Hij glimlachte, terwijl hij mij een hand gaf. Het aantal menschen, dat kan zwemmen, is zeer groot.

3.

Het is noodig, dat gij vlugger loopt, anders zult gij veel te laat op uw werk aankomen. Met de eene hand wees hij naar mij, terwijl hij de andere hand in den zak stak (metis). Eén van u allen heeft het gezegd, dat is zeker; nu zal ik moeten onderzoeken wie het gezegd heeft en dus de zondaar is. Een kers is een lekkere vrucht; het is jammer, dat men ze het geheele jaar niet kan koopen. Een pereboom is een boom, waaraan peren groeien. Mijn inktkoker brak in drie stukken en al de inkt viel op het boek. Zij verzorgt hare kinderen niet goed; de andere vrouw zorgt beter voor hare kinderen. Ik ben reeds dikwijls in Amsterdam geweest; het aantal malen is niet te raden. Hij verzekerde ons, dat alles, wat hij zei, de zuivere waarheid was, maar het was niet te bewijzen. Het is niet te wenschen, dat hij vóór 6 uur thuis komt, want zijn middagmaal moet nog klaar gemaakt worden. Door het slechte weer kon ik u niet vroeger bezoeken. Het geleende geld stelde mij in staat, zulke groote inkoopen te doen. Ik ben u dankbaar voor de hulp, welke gij mij gegeven hebt. De president van Frankrijk heeft verleden jaar ons land bezocht. Ik schreef aan den WelEd. Heer J. P. te Z., alwaar ook mijn broeder woont. Ik weet niet of gij dat moet doen of ik. Of het morgen mooi weer is, of dat het regent, ik ga toch uit. Hij viel dood op den grond; wij droegen hem weg en waarschuwden zijne ouders. Zonder om te kijken, liep hij mij voorbij. Nieuwsgierige menschen kijken dikwijls om. [95]

4.

Ik heb onder die menschen alles verdeeld, wat ik bezat. Oude menschen zijn zeer veranderlijk; zij willen nu eens dit, dan weer dat. De zieke was gedurende den geheelen dag omgeven door de geheele familie. Hoe minder geld hij heeft, hoe minder hij drinkt. Deze menschen wonen reeds drie jaar in een huis van steen. Heeft hij geen gelijk? Neen? In hoeverre heeft hij ongelijk? Van wien is deze beurs? Van niemand of van ieder? Voor den misdadiger staan overal netten, maar de hoofdzaak (cêfafaero) is, hem er in te vangen. Het glas brak in vier stukken. Dat paard zal niet vlugger loopen, hoeveel gij het ook slaat. Evenals ik, heeft ook hij zijne gebreken, maar zij zijn niet te zien; evenwel zij zijn niet te wenschen. Wat 'n reus! Zóó groot ben ik niet. Dat is niet wenschelijk. Ik vrees, dat een of ander ongeluk hem overkomen is. Eenige uren geleden zag ik iemand op de straat; nu zie ik niemand meer. Bij slecht weêr zou men thuis moeten blijven, doch een politieagent kan dat niet doen. Dat is ongelukkig genoeg, want daardoor vatten zij dikwijls kou. Het hoofd van onze school is een zeer streng mensch, doch hij heeft goede eigenschappen

en dat is te prijzen. Deze scheepskapitein drinkt veel brandewijn; hij houdt niet van koffie. Leer deze heele les van buiten. Ik eisch, dat gij vroeger naar uw werk gaat. Geef mij s.v.p. een geldstuk, opdat ik brood kan koopen en geen honger behoef te lijden. Ik gaf hem een korf vol mooie peren. Ik zal het hem zeggen, zoodra ik hem zie. Er valt een zandkorrel in mijn oog; met een beetje water kan hij er uit.

5.

De koningin kwam het eerst aan. Haar geheele gevolg zou den volgenden dag komen. Hare Majesteit de koningin groette een ieder beleefd en ook zij werd door een ieder beleefd gegroet. De nieuwgekozene gaf een feestmaal. De hond leschte (trankviligi) zijn dorst, maar hij bleef nog zeer warm en moede. Leer deze les van buiten, opdat gij geene fouten zult maken. De kerk staat in het midden van het dorp. Zij is lid van de Roomsche-Katholieke kerk (eklezio). Behalve vijf gulden betalen, moest hij ook nog vijf dagen in de gevangenis doorbrengen. Toen ik het [96]boek gelezen had, bracht ik het weg. Deze man is arm; zijn zoon is nog armer en zijn neef is de armste van alle familieleden. Toen ik naar buiten ging, zag ik, dat het weêr mooi was. Verstandige menschen zeggen steeds de waarheid, maar moeten ook kunnen zwijgen. Zij moeten alleen dan spreken wanneer het noodig is, want het is dikwijls noodig, dat men zwijgt. Zenuwachtige menschen zeggen nu eens veel te veel, dan weer kunnen ze geen enkel woord uitspreken. Indien het noodig mocht zijn, zoo ben ik steeds bereid u te helpen. Toen ik hem een gulden gegeven had, ging hij naar huis, dus, toen hij van mij een gulden ontvangen had, zag ik hem niet weer. Er zijn menschen in deze wereld, die nooit tevreden zijn; hoeveel men hun ook geeft, zij klagen steeds. Allerlei menschen gingen naar het feest, zoowel arme als rijke. Ik keek naar boven en zag drie vogels, welke boven op het dak zaten, terwijl vier vogels over het dak vlogen.

6.

Overal zocht ik een rijtuig, doch nergens zag ik er een. Wat voor belooning moet ik hem geven? Wiens mes dit is, diens vriend ben ik. Het kind wilde niet gehoorzamen, daarom werd het gestraft. Men kan dat doen zonder iemands toestemming. De burgemeester van onze stad heeft ons gisteren bezocht. Die man is zeer medelijdend, hij geeft altijd aan arme menschen. Dat bevel is niet uitvoerbaar (te doen). Alles, wat gij zegt, is belachelijk. Halverwege bemerkte ik, dat ik geen geld bij mij had. Beveel haar, dat zij stil is. Dien hond te slaan is een kinderachtigheid en bedenkt, dat ik niet van schurkenstreken (schurk = fripono) houd. Het kind werd rood van schaamte. Een menschen, dien men veel laat werken, wordt moede. Het fleschje brak, maar het water bleef er in. Laat Jan komen om mijn koffer te dragen. Gij handelt in strijd met uw plicht. Ik zal wachten tot zij gezongen hebben. Het kind wierp eenige steentjes in het water. Gij zult berouw hebben over die zaak. De bliksem trof het kasteel, welks toren direct in brand vloog. In het jaar 2000 zal de wereld vergaan (pereit). Morgen om 2.45 n.m. ga ik weg. Tien gedeeld door vijf is twee. Het is mooi weêr; zouden wij gaan wandelen? Neen laten [97]wij rijden. Ik heb teveel broeders en zusters. Vandaag is het Vrijdag en morgen is het Zaterdag. Deze hond is niet te vertrouwen, hij bijt spoedig.

7.

Hoe minder hij werkt, zooveel te luiër wordt hij. Waarom weet ik niet, maar toch lacht gij ergens om. Ik heb liever een glas wijn dan een wijnglas. Hij stond boven op den berg en keek naar beneden op het veld. Men hinderde mij zóó, dat ik mijn werk slecht maakte. De vader en zijn zoon gingen samen naar de kerk. Ik scheurde den brief aan stukken en strooide de stukken in alle hoeken van de kamer rond. Hij zeide dat hij mij niet gezien had, maar men kan hem slecht gelooven; men zegt dat hij een echte leugenaar is. Eerst ging ik naar Parijs, daarna naar Berlijn en eindelijk naar Antwerpen, doch nergens vond ik het verlorene terug. Als ik u morgen terug zie, zal ik zeer blij zijn, want het meest houd ik van oude goede vrienden. Door het lage water konden de schepen niet varen, de stuurlieden werden ontslagen en het overige scheepsvolk ontving pensioen. Gij allen zult getuigen zijn van de gebeurtenis, die plaats zal vinden (1 woord). Dat gezegde deed mij blozen, maar ik word niet gauw bang en liep niet weg. In hoeverre hij die belooning verdient, weet ik niet, maar ik verzeker u dat hij veel werkt, verbazend veel. Hij, die niet werkt, zal ook niet eten. Ik weet niet welke van die twee jongens de oudste is, maar ik geloof dat de grootste de jongste is. Het is mij onmogelijk, op zoo'n papier goed te schrijven, maar ik zal mijn best doen, opdat ik mij niet over mijn schrift behoef te schamen, en de menschen niet zullen zeggen: wat een slecht schrift (1 woord). Dat, wat mij niet raakt, zal mij niet ongerust maken. De man met wiens automobiël de dieven vluchtten, is nu gestorven; de misdadigers hadden hem bijna vermoord.

8.

Deze portier is een zeer sterke man; zijn voorganger was zeer zwak; ik zag hem eens vechten; hij viel op den grond en brak zijn been. De mijnwerkers moeten veel werken; schaapherders en politieagenten bijna nooit. Eene [98]koe loopt vlug, een paard loopt vlugger, doch een hond loopt het vlugst. Nadat zij de appels gestolen hadden, gingen zij naar huis; zonder iets aan hunne ouders te zeggen, gingen zij naar bed, sliepen spoedig in en bleven rustig slapen tot 7 uur den volgenden morgen. Nadat het den halven dag had geregend, helderde de lucht op, de zon kwam te voorschijn en het weêr werd prachtig. Heden las ik een mooie vertaling van den brand te Scheveningen. De schrijver was verrukt over het prachtige gezicht, dat hij 's morgens aan het strand (vert. zeeoever) genoot en over het nog veel mooiere gezicht, dat hij 's avonds gedurende den brand waarnam. Weet gij wel, hoe laat het reeds is? Het is al kwart voor acht en de muziek begint om kwart over acht. Laten wij ons dus haasten, want ik verlang, dat gij het hoort. Toen ik het boek gelezen had, gaf ik het aan mijn zwager. Vroeger waren de menschen veel sterker dan in den tegenwoordigen tijd. Ik wensch, dat gij vroeger naar uw werk gaat; gij zijt altijd laat. Onze vroegere hoofdonderwijzer is nu hoofd der school in mijn geboorteplaats. In mijn tuin groeit een groote verscheidenheid van bloemen, maar de mooiste van allen is de roos. Vriendschap is zeer aangenaam, maar door een zoogenaamden vriend met een stok geslagen te worden, is geen bewijs van vriendschap. Hij is een groote schreeuwer; het schijnt, dat hij denkt, dat alle menschen doof zijn. Deze man heeft mooie appelboomen, maar indien gij iets moois wilt zien, ga naar mijn buurman, die heeft veel moois in den tuin. Om met een weegschaal te kunnen wegen, moet men gewichten hebben, opdat men het gewicht van een voorwerp kan bepalen.

9.

Ik zag eens een armen man. Al zijn kleeren waren versleten (verslijten = eluzi). Wat hij sprak kon niemand verstaan. Van overal kwamen kinderen aangelopen om zoo'n vreemden man te

zien. Ieder kind wilde hem het beste zien en gebruikte allerlei middelen, de anderen weg te drukken. Hij begon weer iets te spreken, maar daar hij te zacht sprak, kon men niets hooren. Iemand van de politie liep naar hem toe en vroeg hem, wie hij was, van waar hij kwam, hoe hij heette, wiens onderdaan hij was, [99] waarom hij niet beter gekleed was, hoeveel kinderen hij had, wat zijn beroep was en wanneer hij hierheen gekomen was. De man keek den politieagent flink in de oogen en zei toen in het Esperanto: Ik spreek slechts de Spaansche taal en een weinig Esperanto. Gelukkig, zei de politieman, dat laatste spreek ik ook. Toen begon hij Esperanto te spreken en vroeg alles nog eens. Wat een geluk is dat voor mij, zeide de arme man; ergens ver van mijn vaderland met iemand te kunnen spreken. Daar, zeide hij, steeds wijzende naar het Zuiden, ligt mijn vaderland, mijn Spanje. Overal ben ik al geweest, doch nergens en nog nooit in zulke droevige omstandigheden als hier. Ik heb veel geld bij mij; ik zal u alles geven, zoodat ik niets overhoud. Zoo arm als gij misschien denkt, ben ik niet, doch ik heb een voorgevoel (antaŭsento) dat men mij om de een of andere reden het geld zal ontrooven (forrabi). Op de een of andere manier zal men misschien trachten dit te doen. Ik ben echter niemands vijand, ik heb totaal geen vijand, daarom kan het gebeuren, dat men mij heelemaal geen kwaad doet. Maar ik zal uwe vragen beantwoorden.

Ik ben een spaansch hoveling. Gij kent koning Alfonso? Nu, diens onderdaan ben ik. Om geen enkele reden zal ik voor u de waarheid verzwijgen. Ik had een of andere boodschap voor den koning van Denemarken. Wegens de spoorwegstaking kon ik Madrid op geen enkele manier verlaten en op last van den koning moest ik op elke manier trachten, Madrid te verlaten. Ik deed mijn best, want de koning wordt overal direct boos om, en ik moest een geldzending overbrengen. Ik verliet Madrid door middel van een luchtballon (aerostato), hopen te kunnen landen (surteriĝi) daar, waar geen staking heerschte. Ik nam geen voedsel mee en droeg mijn beste kleeren. De ballon daalde niet, voordat ik deze stad bereikte. Ginds nabij dat kleine huis ben ik geland. De menschen beroofden mij van al mijn kleeren en gaven mij deze vodden terug en ook het geld. Daarom heb ik zooveel geld bij mij. Ik verzeker u, ik ben een ieders vriend en wil niets kwaads doen. Mag ik om iemands hulp verzoeken? Natuurlijk, zeide de politieman en leidde den man, die beefde van koude, honger en dorst, naar het politiebureau, waar men voor alles zorgde.[100]

10.

Toen wij het huis bereikt hadden gingen wij naar binnen. Aan den boom had hij een touw gebonden. Hij was door het leven wakker geworden. De verwelkte bloemen liggen in den tuin (verwelken = velki). Zijn gezicht was rood geworden van schaamte. Hij had den drank vervloekt door te zeggen: “Vervloekte drank” (vervloeken = malbeni). Het blad (tabulo) van de tafel was geheel gebarsten. Ik had hem om 5 uur gewekt. Eindelijk was het huis bereikt. De geel geworden bladeren lagen op den grond. Hij was door het leven wakker gemaakt. Ik zou de vloer aangeveegd hebben, indien hij niet zoo bedekt geweest was met zand. Ik zou niet zoo dik geworden zijn, indien ik niet zoo veel geld verdiende. Gisteren zag ik mijn ouden buurman nog; die was zeer oud geworden. Dit huis is gebouwd in het jaar 1910; mijn broer zou het gebouwd hebben, maar werd ziek en het duurde te lang eer hij weer gezond werd. Zonder aan zijn kinderen te denken, ging hij in de herberg en dronk zooveel, tot hij dronken was. Daar ik hem niet gezien had, wist ik daar niets van. Ofschoon het weinig geregend had, waren de rivieren goed bevaarbaar. Men zegt dat in het buitenland hongersnood (malsatego) heerscht, maar ik heb

daarvan niets gelezen. Evenwel, ik zou het ook niet gelezen kunnen hebben, want ik moet de courant nog ontvangen. De meeren in Holland zijn bijna allen drooggemaakt (senakvigi); maar toen de menschen ze drooggemaakt hadden, kon het land nog niet dadelijk bewerkt worden.^[101]

[Inhoud]

Esperanto-Examens 11 October 1916.

Opgave Examen A.

Ter vertaling:

1. 1. Als de kat ziek was, zou ze niet eten.
2. 2. Uw huis is zeer oud, verkoop het.
3. 3. Een viertal musschen zat op het dak.
4. 4. Zij zeide het haar tweemaal.
5. 5. In den herfst is het niet meer zoo warm als in den zomer.
6. 6. Gij moet dat zoo goed mogelijk doen.
7. 7. De soldaten marcheerden zingende door het dorp.
8. 8. Vele gewonden sterven, verlaten op het veld.
9. 9. Een mes snijdt goed als het scherp is.
10. 10. Maria is de oudste van zijne zusters.
11. 11. Des morgens verschijnt de zon opnieuw.
12. 12. Ik herinner mij den naam van die bloem niet.
13. 13. De kat sprong van den stoel op de tafel.
14. 14. Wij reden (te paard) door een bosch waar de takken voortdurend onze schouders raakten en de vogeltjes voortdurend zongen tusschen de groene bladeren.
15. 15. Mijn dochtertje had een gulden gespaard.
16. 16. Te veel zout bederft het eten.
17. 17. Het geheugen verzwakt als men oud wordt.
18. 18. Die daad is zeer te betreuren.
19. 19. Zijn slecht schrift is niet te lezen.
20. 20. Hare voorouders leefden in Engeland.

[102]

[Inhoud]

Overzicht Korelativoj.

KUNNEN VERANDEREN:				Plaats.	Reden of oorzaak.	Tijd.
Soort.	Hoedanigheid.	Onbenoemd ding.	Bepaalde persoon of zaak.			
Grondwoorden.	la	lo	lu	le	lal	lam

	de (het) een of andere, een zekere, eenigerlei.	iets, het een of het ander.	iemand, eenig, de een of andere persoon of zaak.	ergens, op de een of andere plaats.	ergens om, om de een of andere reden.	eens, ooit, op zekeren tijd, op de een of anderen tijd.
Vragend. Betrekkelijk. Uitroepend.	Kia	Kio	Kiu	Kie	Kial	Kiam
	welke, wat voor een, welke soort van.	wat.	wie, die, welke, dat, dewelke.	waar, op welke plaats.	waarom, om welke reden.	wanneer, op welke tijd, toen, als, zoodra.
Aanwijzend.	Tia	Tio	Tiu	Tie	Tial	Tiam
	zoodanig, dusdanig, dergelijk, zulk een, zulk een soort.	dat. Tio çi dit.	die, dat, diegene. Tiu çi dit.	daar, ginds, op die plaats. Tie çi hier.	daarom, om die reden.	dan, toen, op dien tijd, destijds.
Verdeelend. Alles omvattend.	Çia	Çio	Çiu	Çie		